

Janne Vuorela

Näyttelyn suunnittelu kirjastoympäristöön

Layers lastenkirjat -näyttely

Opinnäytetyö

Kevät 2012–2014

Liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö

Muotoilun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri, Muotoilun yksikkö, Jurva

Koulutusohjelma: Muotoilun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Graafinen muotoilu

Tekijä: Janne Vuorela

Työn nimi: Näyttelyn suunnittelu kirjastoympäristöön – Layers lastenkirjat -näyttely

Ohjaaja: Saija Sillanpää

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 71

Liitteiden lukumäärä: 13

Opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin näyttely Seinäjoen ammattikorkeakoulussa järjestetyn lastenkirjaprojektin ja sen tulosten markkinoimiseksi. Opinnäyteprojekti toteutettiin yhteistyössä Vaasan kaupunginkirjaston ja Jalasjärven kunnankirjaston kanssa ja rahoittajana projektissa toimi Seinäjoen ammattikorkeakoulun liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö. Projektissa markkinoitiin erityisesti kirjastokäyttöön suunniteltuja ja toteutettuja lastenkirjoja niille luontaisessa ympäristössä sekä kulttuurialan koulutusohjelmien välistä yhteistyötä.

Tutkimuksessa tarkastellaan näyttelyn järjestämistä kirjastoihin. Työssä selvitetään millaiset ratkaisut ovat eduksi kiertävän näyttelyn huomioarvolle, kestävyydelle sitä purettaessa ja pystytettäessä uudelleen sekä sen sisällön edustavuudelle.

Työn produktiivisena osuutena suunniteltiin näyttelyn rakenteet ja niitä testattiin Vaasan kaupunginkirjastossa sekä Jalasjärven kunnankirjastossa opinnäytetyön aikana järjestetyssä Layers lastenkirjat -näyttelyssä. Opinnäytetyön käsittelemän ajanjakson lopussa (kevällä 2012) näyttely oli esillä Seinäjoella Kirjakori-tapahtumassa.

Avainsanat: graafinen suunnittelu, kiertonäyttely

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Degree Programme in Design

Specialisation: Graphic Design

Author/s: Janne Vuorela

Title of thesis: Implementing an exhibition in a library environment – Layers children's book exhibition

Supervisor(s): Saija Sillanpää

Year: 2014

Number of pages: 71

Number of appendices: 13

The objective of the thesis was to design and execute an exhibition for marketing a project of children's books and its results, a project implemented at Seinäjoki University of Applied Sciences. The thesis was implemented in cooperation with Vaasa City Library and Jalasjärvi Town Library, and the investor of the project was the School of Culture and Design (of Seinäjoki University of Applied Sciences). The background of the project is to market children's books, which are especially made for library use, by bringing the exhibition to their own natural environment.

In the thesis, the implementation of the exhibition at libraries is dealt with. The thesis examines what solutions are beneficial for the recognisability and durability of the exhibition while dismantling and remounting it, as well as for the representativeness of its content.

As the productive part of the thesis, the composition of the exhibition was designed and during the timeline of the project it was tested at Layers children's books exhibitions at Vaasa City Library and Jalasjärvi's Town Library. The exhibition had been set up at the Kirjakori event in Seinäjoki at the end of timespan processed by this thesis (spring 2012).

Keywords: graphic design, exhibition solutions

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	8
1 JOHDANTO.....	9
1.1 Lähtökohdat, tausta ja tavoitteet	9
1.2 Perustelut aihevalinnalle	10
1.3 Tutkimusongelma.....	10
1.4 Tutkimusmenetelmä.....	10
1.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen.....	11
2 NÄYTTELY	12
2.1 Näyttelyn määrittely.....	12
2.2 Kiertonäyttely ja kirjastot	12
3 LASTENKIRJAPROJEKTI JA SEN NÄYTTELY: TAUSTAT JA TAVOITTEET	13
3.1 Projektin taustaa.....	13
3.2 Näyttelyn taustaa: Layers.....	13
3.3 Tavoitteet.....	14
4 NÄYTTELYSUUNNITTELU JA OSALLISTUVA HAVAINNOINTI ..	16
4.1 Osallistuva havainnointi.....	16
4.2 Osallistuvan havainnoinnin soveltaminen projektissa	16
5 PROJEKTIN ETENEMINEN.....	18
5.1 Lastenkirjaprojekti ja opinnäyteprojektin alku.....	18
5.2 Näyttelyn rakenteiden ja kokonaisuuden suunnittelun aloitus.....	20
5.3 Idea dokumenttivideosta ja kulttuurituotannon opiskelijoiden tapaaminen	27
5.4 Näyttelyrakenteiden suunnittelu: ensimmäinen näyttelykäsikirjoitus.....	28
5.4.1 Ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen lyhyt esittely	28
5.4.2 Muutokset ja ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen puutteet.....	30

5.5 Näyttelyn sisällön ja kokonaisuuden muotoutuminen sekä suunnittelun eteneminen.....	32
5.6 Lopullinen näyttelyn sisältö ennen näyttelyrakentamisen kurssia	37
5.6.1 Kirjat ja kirjakohtaiset erityistarpeet näyttelyssä.....	38
5.7 Näyttely ja sen markkinointimateriaali: visuaalinen yhteneväisyys	44
5.7.1 Tunnushahmo, tunnusväri, nimi ja logo	44
5.7.2 Typografia	46
5.8 Millaiset ratkaisut katsottiin toteutettaviksi: toinen näyttelykäsikirjoitus ja Vaasan kaupunginkirjaston näyttely.....	49
5.8.1 Näyttelyn sisältö ja osaston jäsenitys	49
5.9 Näyttelyrakenteiden toteutus: näyttelyrakennuksen vvo kurssi.....	52
5.10 Näyttelyn testaus: Vaasan kaupunginkirjasto	55
5.10.1 Havainnot näyttelyn huomioarvosta	55
5.10.2 Huomiot näyttelyn rakenteiden ongelmista	58
5.10.3 Muutokset Jalasjärven näyttelyyn	60
5.11 Näyttelyn testaus: Jalasjärven kunnankirjasto	61
5.12 Näyttelyn rakennus kohteisiin, purkaminen ja rakenteiden kestävyys	62
6 TULOKSET JA POHDINTA.....	65
6.1 Tutkimustulokset ja Layers lastenkirjat -näyttely	65
6.2 Lastenkirjanäyttelyprojektin tulokset ja pohdinta	66
LÄHTEET	68
VIITTEET	69
LIITTEET	70

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Luonnos yksilöllisestä, Hui Hirvitys! -kirjalle ideoidusta standistä mörköteemalle; teemalle sopiva pelottava komero, jossa kirjan varjokuvien esitys.	21
Kuvio 2. Luonnos yksilöllisestä, Hilikka Punainen -kirjan teemaan ideoidusta standistä. Ideana ”varo, verkon takana vaanii susi”, mediakasvatusteeman mukaan.	21
Kuvio 3. Idealuonnos samanrakenteisista moduuleista kirjakohtaisella visuaalisuudella varustettuna.	22
Kuvio 4. Idealuonnos selkeämmistä moduulirakenteista.	23
Kuvio 5. Idealuonnos grph-lehdelle sovelletusta kuvion 4 moduulirakenteesta; jossa oli suunnitelmana käyttää lehden painolevyjä visuaalisena ratkaisuna.	23
Kuvio 6. Kokoelma Haaviston markkinointimateriaali-ideoinnista (vas.) ja esimerkkinä yhden ilmeen soveltamisesta opastelattiateippauksiksi (oik.).	25
Kuvio 7. Pienoishahmomallit kuvioden 4 ja 5 suunnitelmista, hahmorakenteet ja esimerkki yksittäisen moduulin yksilöimisestä.	26
Kuvio 8. Otoksia palaverin esitysmateriaalista koskien videon tekemistä.	27
Kuvio 9. Idealuonnos identtisten moduulitasojen ja infotornin kokonaisuudesta.	34
Kuvio 10. Rakenneideointia kirjojen ongelmanratkaisu- ja toimintaperiaatteiden mukaisesti ryhmiteltyinä.	34
Kuvio 11. Rakenneideointia kirjojen ongelmanratkaisu- ja toimintaperiaatteiden mukaisesti edelleen ryhmiteltyinä pareiksi.	35
Kuvio 12. Lopullinen runkomalli mittoineen sekä kirjaparikohtaiset rakenneluonnokset.	36
Kuvio 13. Voi Hirvitys! -kirja.	38
Kuvio 14. HUPS! -kirja.	39
Kuvio 15. Kalma-Alma ja ihana livari -kirjan eri kuvitusversiot.	40
Kuvio 16. Marco, merten kauhu -kirja ja sen animaatiomainen leikattujen sivujen käyttötapa.	41
Kuvio 17. Prinsessa Metsätähden sänky -kirja ja yksi sen lukuhetkikäyttöön tarkoitetuista tyynyistä.	42
Kuvio 18. Sähköisen Kana Piponen ja Kissa Väänänen -kirjan aloitusnäyttö.	43
Kuvio 19. Mediakasvatuksellisen Hilikka Punainen & Susi -iPad-kirjan kansi.	44

Kuvio 20. Mussuloona-tunnushahmo eri käyttöyhteyksissä: grph 2012 teaser (ylä vasen), näyttelykutsut (ala vasen) ja näyttelyn rollup (oikea).....	45
Kuvio 21. Layers 2011 ja Layers lastenkirjat -näyttelyiden logot ja tunnusvärit.	46
Kuvio 22. Esimerkit moduuleiden typografiasta suhteessa rakenteeseen.	47
Kuvio 23. Rollupien vuotien lopulliset mallit ja typografia.....	48
Kuvio 24. Tilapienoismalli Vaasan kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenkirjaosastosta sekä näyttelyn sijoittelusta.	51
Kuvio 25. Moduulien perusrungon 1:1 hahmomalli (vas.) ja jättikirja työvaiheessa (oik.).	53
Kuvio 26. Originaalikuvitusten kehysratkaisu ilman suurimman originaalin määrittämiä loppumittoja.	54
Kuvio 27. Lopulliset näyttelymoduulit rinnakkaiskuvina.	56
Kuvio 28. Yleisnäkymää näyttelyn avajaisista ja näyttelyn erottuvuus ympäristössään.	57
Kuvio 29. Kuvitusoriginaalikehystys käytössä (vas.) sekä (S)Layers -jättikirja (oik.) seuranaan lastenkirjojen opinnäytetyöntekijät Tarkkanen ja Heinimäki.....	57
Kuvio 30. Kirjakohtaisten rakenteiden puutteita; vasemmalla VOI HIRVITYS -kirjan heijastuskuva demonstrointi ja oikealla väliaikaisratkaisu Kalma Alma ja Ihana livari -kirjan pystyssä pysymiselle.	59
Kuvio 31. Havainnekuvio näyttelyrakenteiden vaurioista; vasemmalla moduulin teippauksen naarmuja, oikealla vauriot moduulin jalka-/tukitasossa.....	63
Kuvio 32. Ote näyttelyn rakenneohjeista.....	64
Taulukko 1. Kuvioden 1-3 idealuonnosten rakennesuunnitelmien edut ja haitat. .	22
Taulukko 2. Kuvion 6 opastelattiateippaussuunnitelman edut ja haitat.....	25
Taulukko 3. Kuvioden 4, 5 ja 7 idealuonnosten ja pienoismallien rakennesuunnitelmien edut ja haitat.	26
Taulukko 4. Kuvioden 9, 10 ja 11 idealuonnosten ja rakennesuunnitelmien edut ja haitat.	35
Taulukko 5. Kuvion 12 runkomalliratkaisun edut ja haitat.	37

Käytetyt termit ja lyhenteet

Referenssi	Viite/viittaus johonkin aiempaan tai samankaltaiseen aiheeseen koskevaan.
Typografia	Painotuotteeseen tai digitaaliseen julkaisuun tulevista elementeistä muodostettava visuaalinen sommitelma (Koskinen, 1991, 259). Typografia on kaikkien sen elementtien mittasuhteiden sopusuhtaisuutta – harmoniaa (Brusila, 2001, 54).

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on lastenkirjaprojektin tuloksia markkinoivan näyttelyn rakenteiden suunnittelu ja toteutus. Työ kuuluu näyttelysuunnittelun alaan.

Tutkimuksessa selvitetään mitä visuaalisia ja rakenteellisia seikkoja on otettava huomioon näyttelyn suunnittelussa, kun kyseessä on kiertonäyttely ja näyttelyn tapahtumapaikkoina ovat pääasiassa kirjastot. Produktiivinen osa opinnäyteprojektissa on Layers lastenkirjat -näyttelyn visuaalinen ja rakenteellinen suunnittelu ja toteutus. Näyttelyn on tarkoitus tuoda esille Seinäjoen ammattikorkeakoulun liiketoiminnan ja kulttuurin yksikössä toteutettua lastenkirjaprojektia, jossa suunniteltiin innovatiivisia lastenkirjoja vastauksena kirjastojen tarpeisiin. Opinnäytetyössä käsitellään kiertävän näyttelyn toteutusta kahdessa ensimmäisessä sijainnissa, Vaasan kaupunginkirjastossa ja Jalasjärven kunnankirjastossa, jotka ajallisesti sijoittuvat opinnäyteprojektin ajanjaksolle.

1.1 Lähtökohdat, tausta ja tavoitteet

Lastenkirjaprojekti on Seinäjoen ammattikorkeakoulun liiketoiminnan ja kulttuurin yksikössä järjestetty koulutusohjelmien yhteistyöprojekti, joka toteutettiin yhteistyössä kirjasto- ja tietopalvelun sekä muotoilun koulutusohjelman graafisen muotoilun opiskelijoiden kanssa. Projekti sai alkunsa syksyllä 2011. Aluksi opiskelijat perehtyivät luennoilla lastenkirjallisuuteen ja sen historiaan, jonka jälkeen opiskelijat alkoivat suunnitella ja toteuttaa innovatiivisia lastenkirjoja kirjastokäyttöä silmällä pitäen.

Lastenkirjaprojektia oli jo alun alkaen tarkoitus esitellä näyttelyllä. Kun näyttely sekä sen markkinointi vaativat joidenkin henkilöiden pitkäaikaista sitoutumista, lähti aiheesta kaksi lastenkirjaprojektissa mukana olevaa graafisen muotoilun opiskelijaa tekemään opinnäytetöitä: minä näyttelystä ja Satu Haavisto näyttelyn markkinoinnista. Lastenkirjaprojektin muista opiskelijoista kolme tekivät opinnäytetöitensä suunnittelemistaan lastenkirjoista.

Näyttelyn tavoitteina kokonaisuudessaan on tuoda esille projektia ja siinä tutkitun tiedon pohjalta tehtyjä lastenkirjoja sekä projektin järjestäjää, eli Seinäjoen ammattikorkeakoulua. Näyttelyllä pyritään luomaan yhteyksiä kirjastoalan ihmisiin, kustantajiin ja kiinnittämään myös median huomio. Tavoitteenani opinnäytetyössä on hakea lastenkirjaprojektin näyttelyn viestinnällisiä, visuaalisia ja rakenteellisia ratkaisuja sekä tutkia niiden toimivuutta käyttöympäristöissään.

1.2 Perustelut aihevalinnalle

Perustelut opinnäytetyön aiheelle nousevat koulussa käynnissä olevasta lastenkirjaprojektista ja sen tarpeista tuoda projektia sekä sen tuloksia esille; olen ollut myös itse projektissa mukana alusta asti ja osallistunut myös yhden kirjan suunnitteluun. Näyttelyn suunnittelussa ovat osana visuaalisuuden ja viestinnällisyyden suunnittelu, jotka ovat olennaista graafisessa suunnittelussa yleensäkin, sekä rakenteiden suunnittelu, joka menee yhteen messu- ja tapahtumasuunnittelun kanssa. Kaikista näistä minulla on kokemusta niin opintojen kuin työharjoitteluiden kautta. Lisäksi viestinnän, visuaalisuuden ja rakenneratkaisujen suunnittelulla ja toteutuksella on hyvin paljon yhtäläisyyksiä projektinpäällikön vastuutehtävien, organisoinnin ja projektisuunnittelu, kanssa; näistä minulla on kokemusta projektipäällikkönä toimimisesta grph 2012 -lehtiprojektissa, jossa usean eri vuosikurssin opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat vuoden 2012 numeron Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafisen muotoilun osaston lehdestä.

1.3 Tutkimusongelma

Mitä etuja ja haittoja seuraa näyttelyn järjestämisessä, kun kyseessä on kiertonäyttely ja näyttelyn tapahtumapaikkana pääasiassa kirjastot?

1.4 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä opinnäyteprojektissa käytetään osallistuvaa havainnointia. Tutkimusmenetelmää sovelletaan niin viestinnällisten, visuaalisten kuin rakenteel-

listen ratkaisujen suhteen työn kuluessa. Tehtyjä ratkaisuja testaan Vaasan kaupunginkirjastossa järjestettävässä näyttelyssä, jonka perusteella tehtyjen johtopäätösten mukaan tehdään näyttelyyn tarvittavia muutoksia; tämän jälkeen näyttelyn toimivuutta havainnoidaan uudelleen sen ollessa esillä Jalasjärven kunnankirjastossa.

1.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen

Päämääränä on, että näyttelyrakenteiden suunnittelun, toteutuksen ja sen yhteydessä tehtävän osallistuvan havainnoinnin kautta saadaan selvennettyä sitä, miten kirjastotiloja voidaan hyödyntää näyttelyissä ja tapahtumissa. Lisäksi saadaan testattua tehtyjen ratkaisujen toimivuutta, kun kyseessä on kiertävä näyttely; tällöin huomio kiinnittyy erityisesti suunniteltujen näyttelyrakenteiden kokoamiseen, purkamiseen, kestävyyteen sekä käyttöön erilaisissa tiloissa.

Työn ja tutkimuksen tuloksia sekä niistä saatuja tietoja ja kokemuksia voidaan hyödyntää vastaavuudessa niin projektin markkinoinnissa lastenkirjaprojektin mahdollisesti jatkuessa seuraavina vuosina kuin myös muille tahoille, jotka näkevät tarvetta näyttelyn suunnittelulle kirjastoympäristöön.

2 NÄYTTELY

2.1 Näyttelyn määrittely

Lockerin (2011, 10) mukaan kaupalliset messut, brandien kokeminen, teemoitetut nähtävyydet, maailmannähtävyydet, museogalleriat, kävijäkeskittymät, historialliset talot, maisemoinnilliset tulkinnat ja taiteelliset installaatiot ovat kaikki alueita, jotka voidaan kategorisoida sateenvarjomaisen laajan termin ”näyttelyt” alle. Näyttelyt voivat olla pysyviä tai väliaikaisia, elämänkaareltaan vaikka viisi vuotta tai viisi päivää. Näyttelyt voivat vaihdella kooltaan pienestä pöydän päällä olevasta esillepanosta aina pienen kaupungin mitoissa olevaan maailmannähtävyyteen.

Näyttely on mikä tahansa hallittu näyttelyesineiden kokoama, joka on suunniteltu palvelemaan kokonaisuuden tarkoitusta tai tuomaan esille sen teeman tai tarinan (Locker, 2011, 15).

Hughesin (2010, 10) mukaan esillepano on ihmisen käyttäytymisen luontainen elementti, jota harjoitetaan jatkuvasti meidän jokapäiväisessä elämässämme. Yhtälailla kuin ihmiset sisustavat kotejaan, kehittävät kauppiaat ja yritykset ajatuksia myytävän tavaran mahdollisimman hyvästä esille tuonnista; miten ja mihin laittaa tuotteet niin että ne houkuttelevat asiakkaita ja muodostavat sympaattisen kokonaisuuden mielenkiinnon herättämiseksi.

2.2 Kiertonäyttely ja kirjastot

Kiertonäyttelyllä projektissa tarkoitetaan useita eri esityskertoja sekä erilaisissa esityssijainneissa ja tiloissa järjestettävää näyttelykokonaisuutta. Kirjastot käsiteltävänä sijaintina on mainio esimerkki samaa käyttöä varten tarkoitettujen tilojen keskinäisestä monimuotoisuudesta ja varsinkin niihin näyttelyä suunnitellessa; joissakin on tilaa enemmän ja joissakin vähemmän. Näyttelyn riippumattomuus ympäristöstä on siten merkittävimpiä tekijöitä suunnitteluprosessissa.

3 LASTENKIRJAPROJEKTI JA SEN NÄYTTELY: TAUSTAT JA TAVOITTEET

3.1 Projektin taustaa

Yhteistyöprojekti sai alkunsa syksyllä 2011 ja se järjestettiin kahden kulttuurialan koulutusohjelman opiskelijoiden välillä. Kirjasto- ja tietopalvelun toisen vuosikurssin sekä graafisen muotoilun toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijat tarttuivat tekemiseen lastenkirjaluentoja ja tekemispajoja aiheperehdyttämisen kautta.

Projektin päämääränä oli innovatiivisten lastenkirjojen suunnittelu ja teko kirjastokäyttöön. Projektin aikana toteutettiin kokonaisuudessaan seitsemän erilaista lastenkirjaa, joiden ongelmanratkaisulähtöiset käyttökonseptit sekä kuvitukset ovat opiskelijaryhmien itse tuottamia. Lastenkirjaprojektiin liittyen lähti viisi opiskelijaa tekemään opinnäytetyötänsä.

3.2 Näyttelyn taustaa: Layers

Huhtikuussa 2011 järjestettiin eteläpohjalaisen kulttuurialan koulutuksen satavuotista historiaa juhlistavaksi tapahtumaksi Layers-näyttely, joka esitteli Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurialan opiskelumahdollisuuksia. Näyttely toi esille kulttuurialan yksikön koulutusohjelmat: kulttuurituotannon, konservoinnin, kirjasto- ja tietopalvelun sekä muotoilun koulutusohjelman suuntautumisaloihin. Alat olivat näyttelyssä esillä pääosin opiskelijatöiden kautta. Näyttelyn tavoitteina oli tavoittaa Seamkin tulevia opiskelijoita ja lähialueen yrityksiä sekä huomioida tiedotusvälineissä. (Lindfors, 2011, 48)

Näyttelyn suunnittelu ja pystytys toteutettiin Taidekeskus Harriin Alavudelle graafisen muotoilun toisen vuosikurssin opiskelijoiden voimin. Näyttelylle nimeksi valikoitui Layers, englanninkielinen sana tarkoittaen tasoja tai kerroksia. Termi oli omiaan kuvastamaan kulttuurialan monipuolisuutta ja kerroksellisuutta ollen samalla muotoilussa ammattisanastoa sähköisissä suunnitteluohjelmissa.

Jo 2011 suunnitellun Layers-näyttelyn haasteeksi nousi painotuotteiden ja näyttelytilan ilmeen yhtenäistäminen. Ratkaisuksi ongelmaan oli päätös yhtenäisten päävärien ja typografian käyttämisestä. Näyttelyn tunnusvärinä toimikin huomiota herättävä ja tehokas punainen.

Myöhemmin lastenkirjanäyttelyn markkinoinnin suunnittelussa todettiin, että keväällä 2011 toteutetun Layers-näyttelyn jatkaminen sarjana lastenkirjanäyttelyyn olisi jo yksistään referenssisyistä suotavaa: kyseessä oli jälleen kulttuurialan koulutusohjelmien alla aikaansaattua tuotantoa, nyt vielä yhteistyökuviona.

Tarkemmin Layers-näyttelyn jatkumosta lastenkirjanäyttelyksi ja sen sovittamisesta uuteen teemaan kerrotaan projektin etenemisen yhteydessä (kohdassa 5.7.1: Tunnushahmo, tunnusväri, nimi ja logo).

3.3 Tavoitteet

Näyttelyn viestinnällisinä tavoitteina kokonaisuudessaan on tuoda esille projektia ja siinä tutkitun tiedon pohjalta tehtyjä lastenkirjoja sekä projektin järjestäjää, eli Seinäjoen ammattikorkeakoulua. Näyttelyllä pyritään luomaan yhteyksiä kirjastoalan ihmisiin, kustantajiin ja kiinnittämään myös median huomio.

Kuka viestiin:

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Mitä viestii:

- Lastenkirjaprojektia ja koulutusohjelmien yhteistyötä
- Korkeatasoinen, AMK-tutkintoon tähtäävän koulutuksen tarjoaminen
- Projektissa on tutkittu ja saatu vastauksia sekä ratkaisuja tarpeeseen/ongelmaan.

Kenelle viestii:

- Kirjastotyöntekijöille

- Kustantajille

Millä välineellä viestii:

- Lastenkirjanäyttelyllä, tehdyillä lastenkirjoilla ja ongelmanratkaisutavoilla

Millä vaikutuksella viestii:

Tavoitteena on että kirjastoissa syntyy tehdyille lastenkirjoille kysyntää ja että saadaan niille kustantajat. Tavoitteena on myös, että saataisiin tilauksia muista vastaavista projekteista.

4 NÄYTTELYSUUNNITTELU JA OSALLISTUVA HAVAINNOINTI

4.1 Osallistuva havainnointi

Havainnoinnin avulla saadaan tietoa siitä mitä todella tapahtuu, toimivatko ihmiset oikeasti niin kuin he sanovat (Hirsijärvi, 1997, 201-206). Tieteellistä havainnointia voi sanoa tarkkailuksi, sillä se ei ole pelkkää näkemistä. Osallistuva havainnointi on vapaasti tilanteiden mukaan muotoutuvaa ja havainnoija osallistuu ryhmän työhön ja toimintaan. On tyypillistä että tutkija osallistuu toimintaan tutkittavien ehdoilla. Koska tutkijan on hyvä luoda ryhmän kanssa yhteenkuuluvuus, hänelle muodostuu ryhmässä joku oma rooli toisten ryhmäläisten tapaan. Kokemusten ja havaintojen perusteella hän kerää tietoja ja muistiinpanoja tieteellistä tarkoitusta varten.

Havainnoinnin suurin etu on välittömän tiedon saaminen tutkittavasta kohteesta; se auttaa pääsemään luonnollisiin ympäristöihin ja näin ollen se on hyvä menetelmä kvalitatiivisia tutkimuksia varten.

Hirsijärven (1997, 202-203) mukaan tutkimusmenetelmän huonoiksi puoliksi on kritisoitu että havainnoija itse saattaa häiritä tutkimustilannetta ja vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Huonona puolena on myös se että tutkijalle muodostuu tunteisiin sekä kokemukseen pohjautuva sitoutuminen tutkittavaan asiaan ja tämän seurauksena tutkimuksen tarkoituksellisuus kärsii. Havainnoinnissa voi myös joskus olla vaikeaa tehdä muistiinpanoja ja kerätä tietoja ja silloin tiedon keruu perustuu omiin muistikuviin ja niiden pohjalta havaintojen myöhemmin kirjaamiseen.

4.2 Osallistuvan havainnoinnin soveltaminen projektissa

Näyttelyn suunnitteluvaiheessa tehtiin, kokeiltiin ja valittiin ratkaisuja, jotka toimivat hypoteesin omaisena kokonaisuutena ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen mukaan. Ratkaisut kokonaisuuden visuaalisuudesta, viestinnällisen sisällön esityksestä, rakenteista ja niiden sijoittelusta, käytöstä ja näin ollen huomioarvosta annetussa näyttelytilassa testattiin osallistuvaa havainnointia tutkimusmenetelmänä

käyttäen. Näyttelyä suunnitellessa tehtyjen havaintojen perusteella tehdyt ratkaisut ja toteutettu näyttely testattiin käytännössä Vaasan kaupunginkirjastossa järjestyksessä ensimmäisessä näyttelyssä. Ensimmäisen testaamisen ja siitä tehtyjen havaintojen perusteella joitakin kokonaisuuden osa-alueita sekä tekijöitä korjattiin ja muutosten jälkeinen toimivuus testattiin toisessa näyttelyssä Jalasjärvellä.

Osallistuvalla havainnointia tutkimusmenetelmänä käyttäen projektin suunnittelu-
prosessissa ja ratkaisujen testaamisessa havaituilla tekijöillä ja tuloksilla pyritään
vastaamaan tutkimusongelmaan. Havainnointi koskee koko suunnitteluprosessia,
siihen vaikuttavia tekijöitä ja siitä saatuja tuloksia.

5 PROJEKTIN ETENEMINEN

5.1 Lastenkirjaprojekti ja opinnäyteprojektin alku

Lastenkirjaprojektista oli tarkoitus järjestää näyttely. Tähän tarvittiin vähintään kaksi opiskelijaa, jotka tekisivät aiheesta opinnäytetyönsä. Satu Haavisto vastaisi näyttelyn markkinointimateriaalista ja minä näyttelyn rakenteiden suunnittelusta. Jo tuolloin ohjaavat graafisen muotoilun opettajat olivat alustavasti käyneet sopimassa näyttelytilasta Vaasan kaupunginkirjastossa. Arvio näyttelyyn tulevista esityskelpoisten kirjojen määrästä oli kolme kappaletta.

17.1.2012 opinnäytetöiden aihekeskusteluun tultaessa alkoi näyttämään siltä, että näyttely tulee Vaasan kaupunginkirjaston lisäksi myös Jalasjärven kunnankirjastoon. Lakia-kirjastot olivat tilanneet Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafisen muotoilun osastolta yritysilmmeen, ja tässä yhteydessä tuli puheeksi näyttely Jalasjärvelle.

Tämän lisäksi vuoden 2011 loppupuolelta tilanne oli muuttunut sen verran, että lastenkirjaprojekti oli paisunut ja näyttelyyn oli tulossa esityskelpoisia lastenkirjoja arvioidun kolmen sijaan seitsemän; kirjojen lisäksi näyttelyyn suunniteltiin tulevan esille lastenkirjojen originaalikuviuksia, koulussa toteutettuja muita kirjastoprojekteja sekä grph-lehden vuoden 2011 ja 2012 numerot. Aikaraamiarvio näyttelyn ajankohdasta oli maaliskuun alusta huhtikuun alkuun. Kun näyttelystä itsestään oli opinnäytetöitä tekemässä kaksi ja lastenkirjoista kolme opiskelijaa, oli kaikkien edun mukaista saada näyttelyajankohta mahdollisimman varhaiseksi, edellyttäen että kyseiseen ajankohtaan mennessä oli mahdollista toteuttaa näyttely, sen markkinointi ja näyttelyyn tulevat lastenkirjat.

Lisäksi tavoitteena oli, että näyttely Vaasan kaupunginkirjastossa alkaisi viikolla 10/2012; syynä tähän oli se, että koulussa kyseinen viikko oli vapaasti valittavien opintojen viikko (vvo) ja lastenkirjanäyttelyprojektia varten oli yksi viikon vvo-kursseista näyttelyrakentamisen kurssi, johon osallistuneiden opiskelijoiden työvoimalla saataisiin konkreettinen näyttely pystytettyä. Jo ennakoon oli ollut puhetta, että jos tarve vaatii tai näyttelyn avajaisten sijoittuminen viikon alkupuolella pa-

kottaa niin vvo-kurssin rakennusryhmän pitää aloittaa työt jo viikon 9 viikonloppuna.

Minulla ja Haavistolla ei kummallakaan ollut ennakoon tietoa tai tuntemusta opinäyttetyömme yhteistyöorganisaatiosta Vaasan kaupunginkirjastosta. Lastenkirjanäyttelyprojektiin tarpeeksi tutustuttuamme sovimme tapaamisen Vaasan kaupunginkirjaston lastenkirjaosastolle ja 19.1.2012 tapasimme asiakkaan ensimmäisen kerran. Pääasiallisena kontaktihenkilönä toimi lastenkirjaosaston osastonhoitaja Minna Rinta-Valkama ja markkinointiasioiden kontaktina tiedottaja Susanna Saari.

Vierailun aikana tarkoitukseni oli valokuvata käytössä oleva näyttelytila, mahdollisesti näyttelyn avajaisia varten käytössä olevat tilavaihtoehdot sekä muut mahdollisesti käytettävät tilat. Alustaviksi suunnitelmiksi muodostui näyttelyn avajaisten sijoittuvan viikolle 10 ja että avajaistilasta sovittaisiin vielä erikseen, sillä vielä ei ollut suunnitelmaa avajaisten koosta eikä sisällöstä; mahdollisia tiloja avajaisille olivat kirjaston tiloista Draama-sali, Hyde-park tai lasten- ja nuortenkirjaosasto itse. Se tulisi kuitenkin sijoittumaan jollekin muulle päivälle kuin torstaina 8.3., sillä kyseiselle päivälle oli sovittu maakuntakirjastokokous. Kyseinen kokous koski monia lähialueen kirjastoja ja Vaasan kaupunginkirjaston henkilökuntaa, joten moni näyttelyn avajaisiin kutsuttavista henkilöistä olisi estynyt.

Näyttelytilaa koskien kysyin yksityiskohtaisemmin mahdollisista rajoituksista Lastenkirjaosastoa koskien. Sovittiin että kaikkien pienempien kalusteiden siirto näyttelyn tarpeista riippuen on mahdollista. Tuli myös todettua, että juuri minkään esillepano näyttelyssä ei voi olla riippuvainen muusta kuin suunniteltavista rakenteista ja sähköpisteiden sijainnista, sillä tila tarjosi pääasiassa vain rakenteiden mahdolliset sijainnit ja seinätilan kuvitusoriginaaleille. Yhtenä vastoinkäymisenä tässä vaiheessa ilmeni, että kirjaston Taide-käytävä tila oli näyttelyn suunnitellulle ajankohdalle jo varattu; kun suunnitelma kuvitusoriginaalien lisäämiseksi näyttelyyn muodostui, oli näyttelyn suhteen mielenkiinto Taide-käytävää kohtaan herännyt. Tilaa oli syksyllä 2011 näyttelylle tarjottu ohjaavien opettajien vieraillessa kirjastossa lastenkirjaprojektin suunnittelun ohella, mutta projektin näyttelykelpoisten tulosten määrällinen paisumisen ei ollut ennakoitavissa ja kyseistä tilaa näyttelylle ei silloin nähty tarpeelliseksi; näyttelyyn mukaan tulevien kuvitusoriginaalien esillepanon suhteen asia koettiin takaiskuksi. Taide-käytävän jälkeen paras vaihtoehto

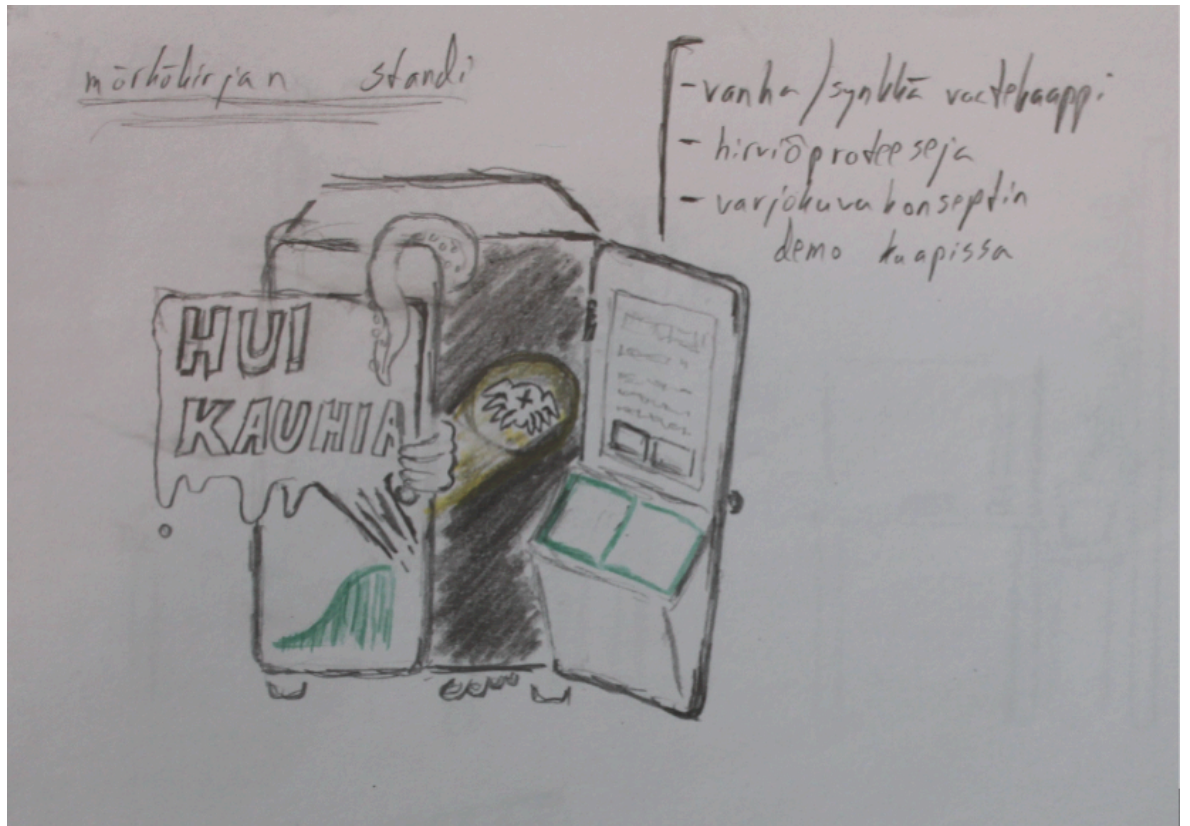
originaalien sijoittamiselle oli lastenkirjaosaston suuri harmaata epoksilevyä oleva ilmoitustaulumainen seinäalue osaston palvelutiskin vastapäätä.

Kokonaisuudessaan näyttelytilana oli mahdollista käyttää lasten- ja nuortenkirjaosastoa vapaasti, edellyttäen ettei kirjahyllyjä tarvitse siirtää. Lisähuomioita olivat muun muassa se että osastolla itsellään ei ole kävijälaskuria, jollainen sijaitsee vain kirjaston pääovella, sekä se että mahdollisen näyttelytarjoilun ei tarvinnut tulla kirjaston omasta kahvilasta, mutta se on yleisesti ollut suositeltavaa.

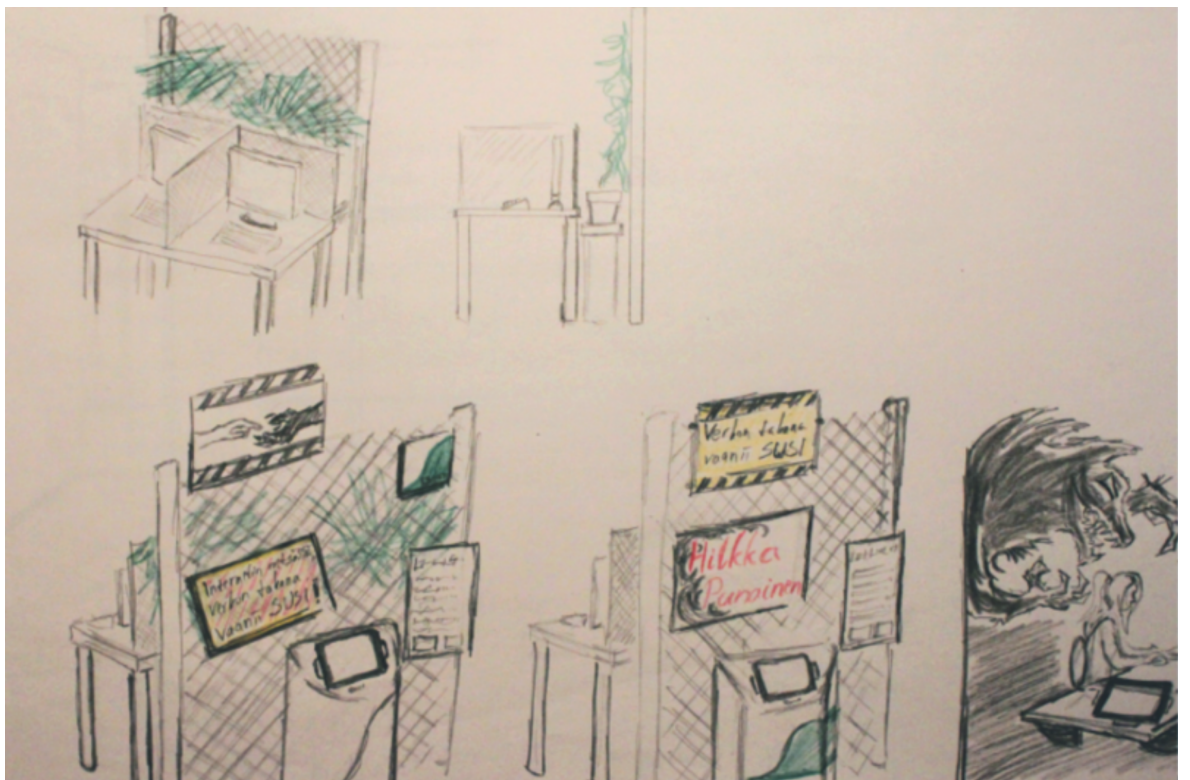
5.2 Näyttelyn rakenteiden ja kokonaisuuden suunnittelun aloitus

Asiakkaan luona vierailun ja lastenkirjaosaston tilojen näkemisen jälkeen pystyttiin aloittamaan näyttelyn suunnittelu. Aluksi kiinnitin huomiota enemmän näyttelyn visuaalisuuteen ja siihen, että rakenteet kuvastaisivat näyttelyn kirjojen kuvituksien ja tarinoiden maailmaa. Ensimmäisissä luonnoksissa kirjojen yksittäiset näyttelyrakenteet olivat hyvin yksilöllisiä, monimutkaisia ja niillä ei keskenään ollut merkittäviä yhtenäisyyttä tuovia tekijöitä (kuviot 1 ja 2). Tästä kehiteltynä seuraavat luonnokset olivat jo muodoltaan selkeästi yhtenäisempiä ja moduulimaisempia, mutta edelleen kuvituksen käyttö teki kokonaisuudesta sekavan (kuvio 3). Muita huonoja puolia alussa suunnitelluilla malleilla olisi ollut toteuttamisen vaikeus ja ajanvievyys; lisäksi jos moduulit olisivat vahvasti kuvitettuja, kenellä olisi aikaa toteuttaa moduulien kuvitukset, koska kirjoista suoraan niitä ei voisi käyttää. Jo tässä vaiheessa alkoi selviämään että suunniteltujen ratkaisujen tulisi olla näyttelyrakennuksen vvo-kurssin aikana mahdollisia toteuttaa; lisäksi todettiin että näyttelyn täytyy olla mahdollista pystyttää ja purkaa näyttely-ympäristössään päivässä, sisältäen vaadittavat kuljetukset.

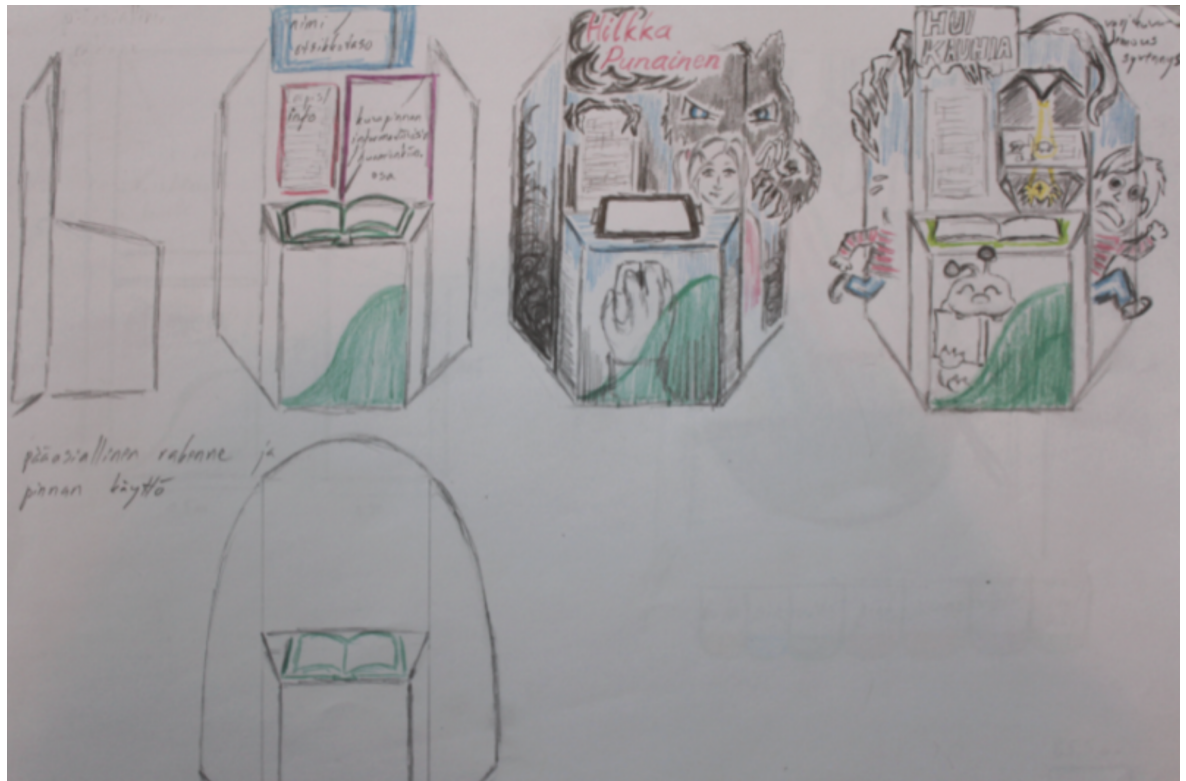
Ideoinnissa hahmoteltujen rakenteiden ongelmat todettuna ja näyttelyn pystyttämistä ja purkamista koskevien vaatimukset tiedostettua suunnittelua jatkettiin moduulisempaan ja yhtenäisempään suuntaan; näistä esimerkkeinä kuviot 4 ja 5.

Kuvio 1. Luonnos yksilöllisestä, Hui Hirvitys! -kirjalle ideoidusta standista mörköteemalle; teemalle sopiva pelottava komero, jossa kirjan varjokuvien esitys.

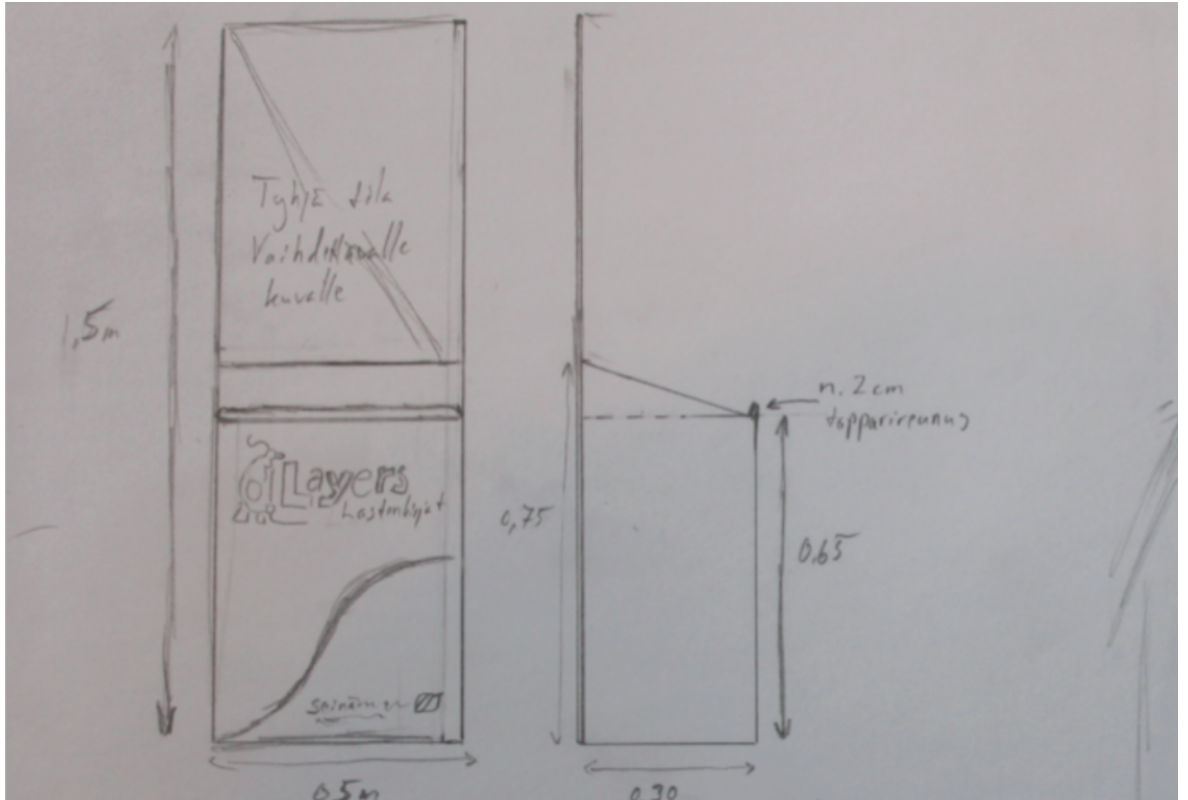
Kuvio 2. Luonnos yksilöllisestä, Hilikka Punainen -kirjan teemaan ideoidusta standista. Ideana "varo, verkon takana vaanii susi", mediakasvatusteeman mukaan.

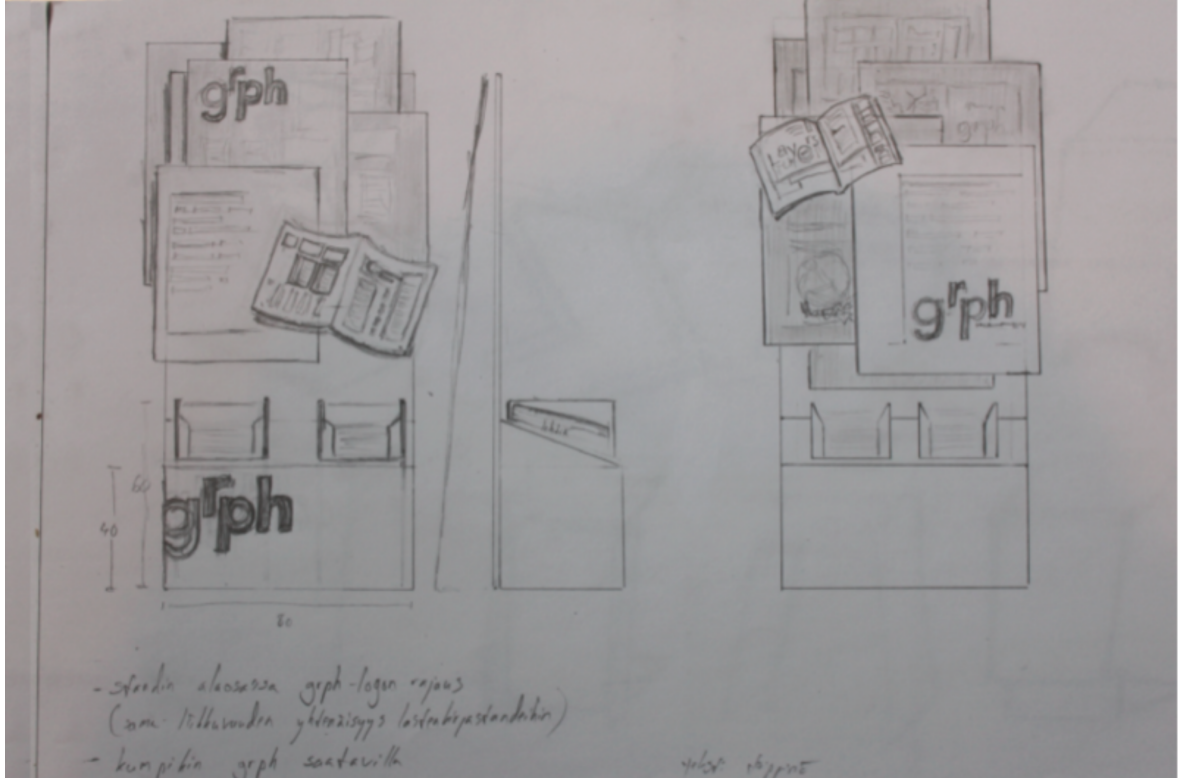
Kuvio 3. Idealuonnos samanrakenteisista moduuleista kirjakohtaisella visuaalisuudella varustettuna.

Taulukko 1. Kuvioden 1-3 idealuonnosten rakennesuunnitelmien edut ja haitat.

Edut:	Yksilöllisyys, visuaalisuus, poikkeavuuden tuoma huomioarvo.
Haitat / puutteet:	Näyttelyksi ja näyttelykokonaisuuteen kuuluvaksi tunnistettavuuden vaikeus (1 ja 2), sekavuus, mahdollisesti huono erottuvuus ympäristössä, rakenneteknisesti vaikea toteuttaa, käytännön toteutuksen ajantarve.

Kuvio 4. Idealuonnos selkeämmistä moduulirakenteista.

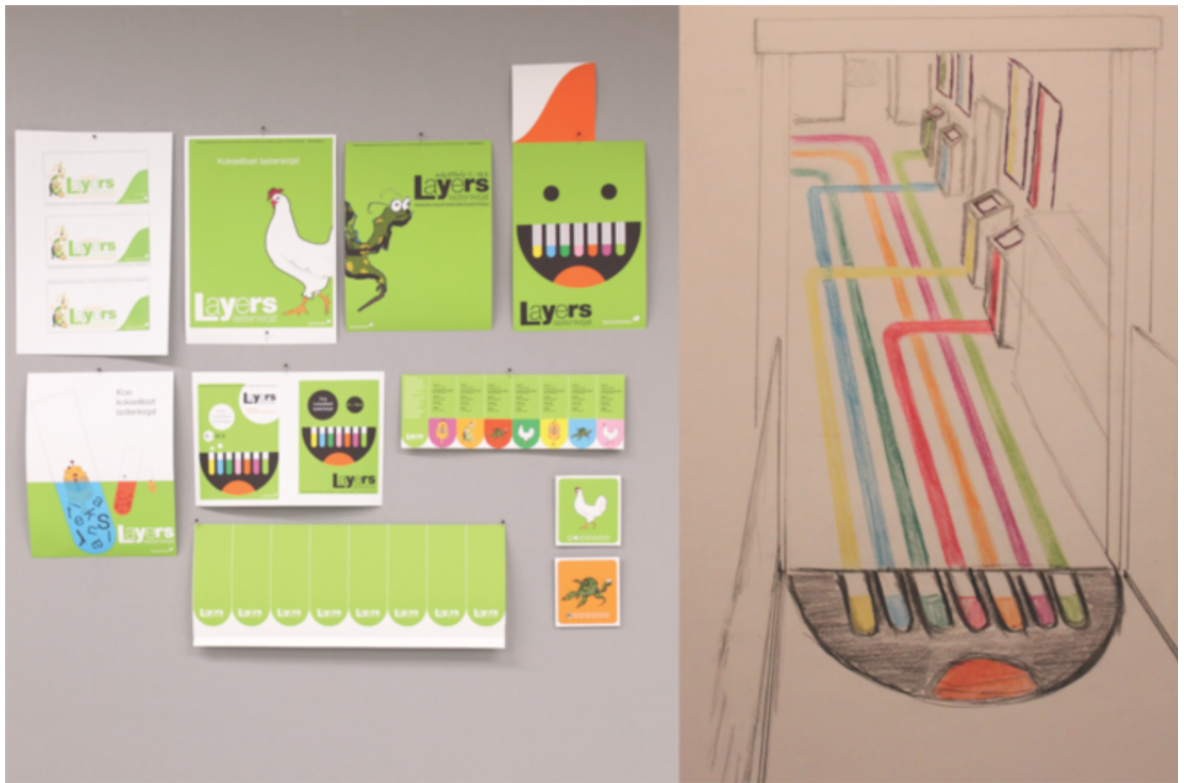
Kuvio 5. Idealuonnos grph-lehdelle sovelletusta kuvion 4 moduulirakenteesta; jossa oli suunnitelmana käyttää lehden painolevyjä visuaalisena ratkaisuna.

Ennen 26.1.2012 opinnäytetyön aloitusseminaareja oli jo selvillä, että näyttelyyn ollaan saamassa yhteensä seitsemän lastenkirjaprojektissa toteutettua kirjaa sekä se, että näyttely halutaan myös Jalasjärvelle. Aloitusseminaarin aikoihin piti osallistua keskittyä opinnäytetyön suunnittelun perusasioihin, samalla kun mietittiin näyttelyn teemaa ja yritin ideoida näyttelyrakenteita. Aloitusseminaarin yhteydessä syntyi myös päätös näyttelyn nimestä, joka tulisi jollain tapaa olemaan keväällä 2011 järjestetyn Layers-näyttelyn nimen sovellus.

Kun vähän ennen opinnäytetyön aloitusseminaareja alkoi varmistumaan että viemme näyttelyn myös Jalasjärven kunnankirjastoon ja sieltä oli mielenkiinnolla ajatus otettu vastaan, otin 24.1. ensimmäisen kerran kirjastonjohtaja Johanna Laaksoon yhteyttä, jotta saimme alustavan vahvistuksen näyttelyn järjestämisestä ja yleensäkin yhteyden opinnäytetyön toiseen yhteistyöorganisaatioon.

Kun saimme alustavan suunnitelman tehtyä Jalasjärven näyttelyn ajankohdasta ja ehdotuksen esitettyä, sovimme näyttelyajaksi ke 28.3. – to 5.4. ja rakentamiselle aikavaraukseksi ma 26. – ke 28.3. Vierailin Jalasjärvellä 30.1. tapaamassa Laaksoa ja keskustelemassa siihen asti tiedossa olevista yleisistä asioista sekä kuvaamassa kirjaston tilat.

Näyttelyrakenteiden suunnittelun osoittauduttua odotettua vaikeammaksi tuli välillä vaihdeltua rakennesuunnittelun, typografian suunnittelun, tilapienoismallin ja hahmomallien rakentamisen välillä jotta saisi ideointia aikaan näyttelyn eri sisältöjen ja suunnittelunäkökulmien kannalta. Koska aiempien liian visuaalisten ratkaisujen epätarkoituksenmukaisuuden takia en uskaltanut visuaalisuudessa suunnitella typografiaa enempää, piti välillä seurata millaiseen suuntaan visuaalinen linja Haaviston suunnittelemissa markkinointimateriaaleilla kehittyi ja muuttui. Markkinointimateriaalien visuaalisten kokeilujen vaihdellessa välillä hillityistä hyvin värikkäisiin, koitin soveltaa niitä mm. lattiateippauksiksi. Tämän oli tarkoitus heijastaa niin kyseistä visuaalista ilmettä mutta toimia myös näyttelyn omana opastejärjestelmänä.

Kuvio 6. Kokoelma Haaviston markkinointimateriaali-ideoinnista (vas.) ja esimerkkinä yhden ilmeen soveltamisesta opastelattiateippauksiksi (oik.).

Taulukko 2. Kuvion 6 opastelattiateippaussuunnitelman edut ja haitat.

Edut:	Visuaalisuus, erottuvuus, näyttelykokonaisuuden yhtenäiseksi sitova, opasteena toimiminen.
Haitat / puutteet:	Väliaikaiselle ja varsinkin kiertonäyttelylle sovellettuna vaikea, tilojen rakenteesta liian riippuvainen, mahdolliset ongelmat käytettävässä tarramateriaalissa (pysyvyys, ei saisi irrota ja muodostua kulkua vaikeuttavaksi tekijäksi, tarroituksen poistaminen siististi ilman liimajälkiä tai muita vaurioita). Voisi toimia pelkistetympänä, lätkämäisten tarrojen ratkaisuna.

Kuvio 7. Pienoishahmomallit kuvioden 4 ja 5 suunnitelmista, hahmorakenteet ja esimerkki yksittäisen moduulin yksilöimisestä.

Taulukko 3. Kuvioden 4, 5 ja 7 idealuonnosten ja pienoismallien rakennesuunnitelmien edut ja haitat.

Edut:	Värillään voimakas ja erottuva, kokonaisuuden selkeys.
Haitat / puutteet:	Rakenteen mitänsanomattomuus ja tylsyys, laatikkomaisuus ja umpinaiselta etuosalta vaikea lähestyä.

Muun suunnittelun ohella piti myös pitää mielessä Vaasassa pidettävät näyttelyn avajaiset ja se, että avajaisiin tarvittaisiin ohjelmaa. Nimittäin Vaasan kaupungin-kirjastossa mielenkiinto projektia kohtaan oli kasvanut merkittävästi ja he tarjosivat ilman kustannuksia avajaisten käyttöön Draama-salin ja he toivoivat että avajaiset saataisiin sittenkin heillä järjestettävän maakuntakirjastokokouksen yhteyteen.

Tarjous oli mitä mainioin, varsinkin kun kokouksen myötä paikalla olisi valtaosa lähialueen kirjastojen edustajista. Avajaisohjelman vielä puuttuessa syntyi idea videosta, joka toisi esille lastenkirjaprojektin konkreettisen tekemisen. Pikainen yhteydenotto SeAmkin kulttuurituotannon yksikköön antoi ymmärtää, että suunnit-

telma videosta voisikin onnistua lyhyestä varoitusajasta huolimatta. Videon tekemisestä kiinnostuneiden kulttuurituotannon opiskelijoiden kanssa sovittiin tapaaminen perjantaiksi 10.2. ja videon esitysjankkohta avajaisissa olisi 8.3.

5.3 Idea dokumenttivideosta ja kulttuurituotannon opiskelijoiden tapaaminen

Palaveri videon tekemisestä kiinnostuneiden kulttuurituotannon koulutusohjelman opiskelijoiden Riku Männistön ja Pekka Nyrhisen kanssa pidettiin perjantaina 10.2.2012. Heidän lisäksi palaveriin osallistuivat graafisen muotoilun opettajat Saija Sillanpää ja Juhani Haarala sekä opiskelijat Satu Haavisto ja Janne Vuorela. Tein palaveriin esityksen lastenkirjaprojektin ja dokumenttivideoidean esittelyä varten, minkä ohella keskustelimme suunnitelman yksityiskohdista ja toteuttamisesta. Olimme asettaneet tavoitteeksemme, että Männistölle ja Nyrhiselle esitetään sisärajona aiheeseen tiivis mutta rento, mielenkiintoinen ja asiallinen esitys; selvensimme kuinka merkittävän huomion projekti oli jo tähän asti saanut ja kuinka sitä entistä enemmän nostattaakseen mainosmainen esittelyvideo olisi sopiva lähestymistapa.

Kuvio 8. Otoksia palaverin esitysmateriaalista koskien videon tekemistä.

Videon oli tarkoitus tulla yhdeksi ohjelmaksi avajaisiin. Tämän lisäksi video tulisi grph 2012 -numeron iPad-lehteen sekä Klasi-TV:seen (Etelä-Pohjanmaan aluetta edustava netti-TV). Video kertoisi projektista, siinä kirjastokäyttöön tehdyistä innovatiivisista lastenkirjoista, niiden käyttötavoista ja teosta. Videon tulisi olla mainostyyppinen ja vauhdikas. Videossa ei saisi erikoisemmin korostaa taiteellista puolta, mutta se saisi olla tyylikäs. Esityksen kohderyhmän tuli olla kirjastoalan ammattilaiset, kulttuurialan kaikki ammattilaiset, kuten mainostoimistot, kustantajat ja painotalot, viestintätoimistot ja pelifirmat.

Vaikka Männistö ja Nyrhinen sanoivat olevansa hyvin kiireisiä koulunsa projektien ohella, kiinnostuivat he silminnähden annetusta tehtävästä. He tuntuivat innostuvan siitä, että suunnitelmana oli tehdä mahdollisimman kaupallinen mainosvideo, jollaisia he eivät juurikaan olleet päässeet tekemään. Palaverin ohella saimme merkittävän lisän projektin kokonaisuuteen, sillä koulutusohjelmien yhteistyöstä alkanut projekti sai nyt mukaan kolmannen kulttuurialan koulutusohjelman.

5.4 Näyttelyrakenteiden suunnittelu: ensimmäinen näyttelykäsikirjoitus

Kun uusia asioita tuli vähän väliä eteen ja näyttelyrakenteiden suunnittelu takkusi, oli edenneelle suunnittelulle kuitenkin mahdollisuus tehdä näyttelykäsikirjoitus jolla selventää näyttelyn yksityiskohtia. Ensimmäinen näyttelykäsikirjoitus on esitelty lyhyesti luvussa 5.4.1.

5.4.1 Ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen lyhyt esittely

Yleistä:

Näyttelyllä markkinoitava tuote: lastenkirjaprojektissa suunnitellut ja toteutetut lastenkirjat kirjastokäyttöön ja Seamk

Lisäksi esillä on lastenkirjojen originaalikuviuksia, grph 2012 -lehti sekä koulussa toteutetut kirjastoprojektit Krannit ja Lakia.

Kohderyhmä: kirjastotyöntekijät, alan toimijat ja media

Markkinointipaikka: Vaasan kaupunginkirjasto ja Jalasjärven kirjasto

Tavoite: hankkia tehdyille lastenkirjoille kustantajia ja luoda yhteistyökontakteja ja saada näkyvyyttä.

Lisäksi tavoitteena on uskottavuuden luominen potentiaalisena yhteistyötahona, osoittaen osaamista, asiantuntijuutta ja valmiutta projektien suhteen. Opiskelijakohtaisena tavoitteena on myös se, että työnäytteenä työ auttaa opiskelijaa saamaan työharjoittelu- tai työpaikan.

Viesti: erilaisia ja pirteitä lastenkirjoja, jotka tuovat jotain uutta lukukokemukseen.

Osaston jäsenys:

Orientoitumistasona (otsikkotasona) toimii kattoon ripustettu kauas näkyvä ja erottuva jättimäinen kirja, jonka välistä kurkkii näyttelyn kirjojen satuhahmoja. Kirja käyttää näyttelyn tunnusväriä, vihreää, joka on myös muiden rakenteiden pääväri joten otsikkotasoon on helposti yhdistettävissä näyttelyn muu sisältö.

Tunnelmatasossa ihmiset erottavat näyttelyn selkeästi muusta ympäristöstä. Näyttely ei jää helposti huomaamatta. Näkyvyys ja mielenkiintoinen esillepano houkuttelee näyttelyalueelle tulleita perehtymään näyttelyn sisältöön.

Informaatiotasolla tuodaan esille se, että tehdyt lastenkirjat ovat tavallisesta poikkeavia tarjotun informaation välityksellä. Sisältöön saa tutustua vapaasti muutoin kuin sähköisten kirjojen tapauksessa. Näyttelystä on saatavilla myös kirjoja koskevia esitteitä ja näyttelyn aikana järjestetään satuhetkiä näyttelyn kirjojen kokeilemiseksi.

Näyttelyosaston rakenne (Vaasa):

Huomionkiinnittäjinä toimivat kolme jättikirjaa, joiden sijainnit ovat näyttelyn yhteydessä, kirjaston sisääntuloaulassa sekä galleriakäytävässä tai draama-salissa

Moduulit: Moduulit ovat sisältökohtaisia niin, että jokaisen lastenkirjan lisäksi oma moduulinsa ovat myös grph-lehdelle ja näyttelyn esittelylle. Palautelaatikko muodostuu kirjamaisesta laatikosta.

Kuvitusoriginaalit: Kehystetyt originaalit ovat niille suunnitellussa sijainnissa, jonka yhteydessä on myös niitä koskeva info.

Lattiateippaukset: Näyttelyalueen lattiaan tulee näyttelyn visuaalista kieltä puhuva ja kävijöitä opastava lattiateippaus, joka selventää mitkä osat kuuluvat näyttelykokonaisuuteen, mikäli jokin osa näyttelyn sisällöstä on sijainniltaan muusta sisällöstä merkittävästi erillään.

Rollupit: Draama-saliin, jossa näyttelyn avajaiset pidetään, tulee kaksi näyttelyä edustavaa rolluppia.

Informaatiotaso:

Informaatiotaso osioon oli kirjattu suunnitelma siitä mihin, miten ja mitä informaatiota näyttelyn kokonaisuudessa tulisi olemaan.

Muuta:

Kävijälaskurina toimivat lähetettyjen kutsujen määrä, palautelaatikkoon jätetyt palautteet ja mahdollisesti näyttelyn aikana muuttunut kirjaston kävijämäärä.

Esittelijöinä toimivat opiskelijat näyttelyn avajaisten ja satutuntien yhteydessä.

Kävijälahjoja näyttelyssä edustavat tavallisesta poikkeava näyttelyn esite ja grph-lehden vuosien 2011 ja 2012 numerot.

5.4.2 Muutokset ja ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen puutteet

5.4.2.1 Muutokset

Ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen perusteella esitetyt ratkaisut kokivat paljon muutoksia: viestinnälliset tavoitteet ja markkinoitava tuote muuttuivat käsikirjoituksen jälkeen merkittävästi ja ne kohdentuivat tarkemmin; lisäksi osaston jäsenystä muutettiin ja täsmennettiin.

Muutokset vaikuttivat paljon rakenteelliseen kokonaisuuteen ja informaation sisältöön. Rakenteita ryhmiteltiin ja yhdistettiin, sillä ryhmittelyllä haluttiin korostaa innovatiivisten lastenkirjojen suunnittelussa käytettyjä ratkaisutapoja, niitä miten kirjastokäyttöön suunnitelluissa kirjoissa ratkaisua on lähestytty. Lattiateippaukset jätettiin pois teknisen toteuttamisvaikeuden ja osittain tarpeettomuuden vuoksi. Markkinointimateriaalin visuaalinen ilme oli myös muuttunut ja teippaussuunnitelmista vahvin perustui merkittävästi monipuoliseen värien käyttöön. Lisäksi tilojen arkkitehdillä olisi hyvin varmasti ollut suurien lattiateippauksien toteutuksesta sanottavaa ja viimeistään silloin idea olisi pitänyt hylätä.

Jättikirjojen määrää karsittiin yhteen, sillä jättikirjojen levittely muihin kirjaston tiloihin olisi rikkonut kokonaisuutta. Näyttelyn rakenteita vietiin kompaktimpaan sekä niiden kiertonäyttelynä toimimisen kannalta parempaan suuntaan. Informaation sisältö sinällään kirjojen esittämiä ratkaisutapoja ja projektia koskien tehtiin pitkälti uudestaan, koska huomio informaation sisällössä tuli muuttuneiden tavoitteiden mukaisesti kiinnittyä nyt enemmän ongelmaratkaisutapoihin kirjojen kirjasto- ja lukuhetkikäyttöä kohtaan.

Näyttelyn kokonaisuudesta päätettiin jättää pois Krannit ja Lakia -kirjastoprojektien esittely.

5.4.2.2 Puutteet

Ensimmäisessä näyttelykäsikirjoituksessa oltiin määritelty yleisesti mitä tehdään, tarvittavia materiaaleja ja esille tuleva informaatio, mutta siinä ei määritelty millään tavalla millaisia rakenteet ovat muodoltaan, miten informaatio niissä on tai miten kokonaisuus on sijoitettu näyttelytilaan. Tämän perusteella näyttely olisi voinut olla nippu rakennusmateriaaleja, joiden päälle kirjat olisi laitettu ja rakennuslevyn kylkeen lyijykynällä kirjoitettu suunniteltu informaation sisältö – koko komeuden sijaintina kirjaston takapiha.

Lisäksi kokonaisuudesta puuttui täysin muun muassa materiaalien purkua, kokoamista ja pakkaamista koskevat seikat; näiden luulisi olevan suhteellisen oleellisia, kun kyseessä on kiertävä näyttely. Myös näyttelyn valaistuksen suunnittelu loisti poissaolollaan.

5.5 Näyttelyn sisällön ja kokonaisuuden muotoutuminen sekä suunnittelun eteneminen

Vaasan kaupunginkirjastossa järjestettävän näyttelyn ajankohdaksi oli siis päätetty 8.-19.3.2012, kun avajaiset sovittiin maakuntakirjastokokouksen yhteyteen. Näyttelyiden välissä suunniteltiin jo alusta asti pitää pieni tauko, jonka aikana näyttelystä ja sen sisältöön liittyvistä lastenkirjoista opinnäytetöitä tekevät opiskelijat voivat tehdä tarvittavia muutoksia töidensä uudelleentestaamiseksi Jalasjärvellä. Jalasjärven kirjastossa näyttely suunniteltiin järjestää aikavälillä 26.3.-5.4.2012, mutta myöhemmin purkuajankohdaksi päätettiin 10.4.2012.

Kummankin näyttelyn yhteyteen kirjastoissa suunniteltiin satutuokioita, joissa opiskelijat pystyivät koekäyttämään tehtyjä lastenkirjoja; mahdollisuus tähän oli hyvin oleellista varsinkin lastenkirjoihin liittyviä opinnäytetöitä tekeville opiskelijoille.

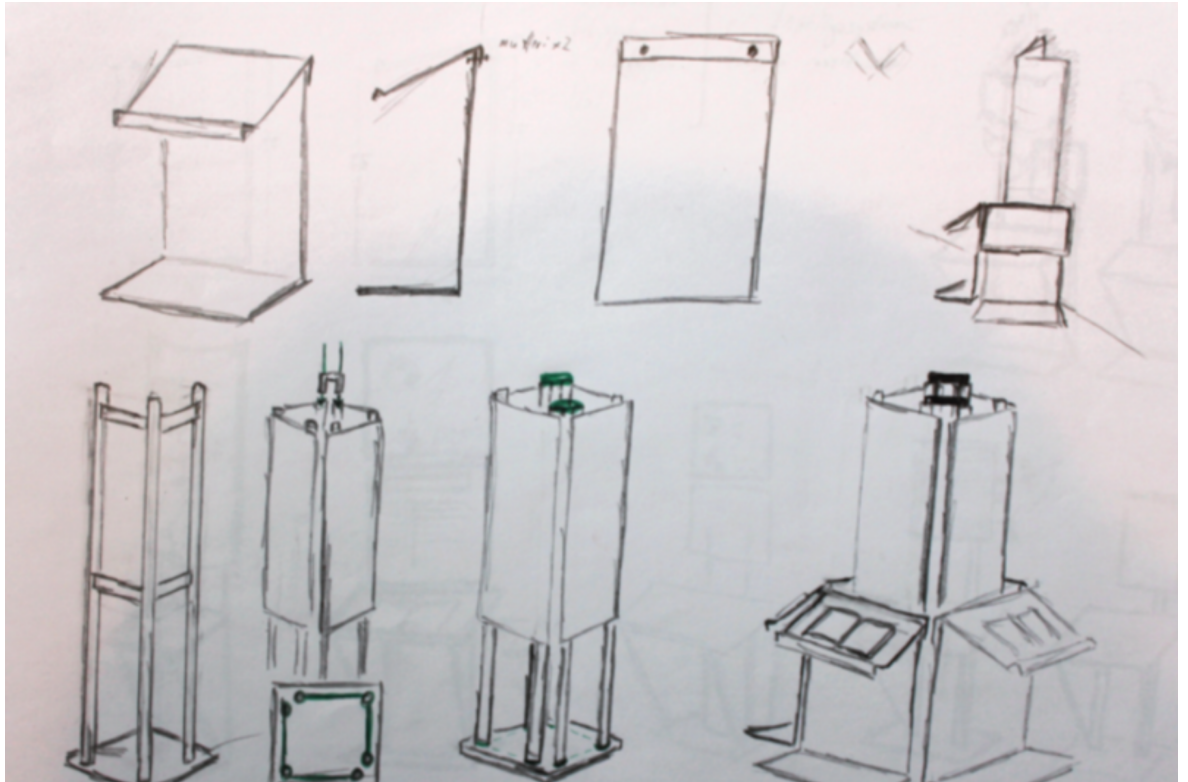
Näyttelyn viestinnällisten tavoitteiden ja markkinoitavan tuotteen suhteen huomattiin, että niistä oli jäämässä SeAMK pois kokonaan. Asian huomaamisen myötä tavoitteet muuttuivat merkittävästi niistä, joihin perustuen ensimmäinen messukäsikirjoitus oli tehty; käänteen vaikutusta suunnitteluprosessiin pohjustettiin näyttelykäsikirjoituksen muutokset -kohdassa (kohta 5.4.2). Lopulliset tavoitteet asetettiin opinnäytetyön kohdassa ”3 Lastenkirjanäyttelyn tavoitteet” esitettyjen mukaisiksi.

Ensimmäisen näyttelykäsikirjoituksen teko helpotti merkittävästi näyttelyrakenteiden suunnittelun jatkoa. Kävi myös ilmi, että näyttelyn markkinoinnin, lähetettyjen kutsujen sekä Lakia-kirjastoprojektin yhteistyön kautta näyttely herätti mielenkiintoa ja näyttelylle alkoi tulla tilauksia ennen sen ensimmäistäkään esilläoloa. Tilauksia näyttelylle tuli Porista, Laihialta, Kurikasta ja Lapualta. Lisäksi näyttely oli suunnitteilla viedä Seinäjoella 20.4. järjestettävään Kirjakori-tapahtumaan.

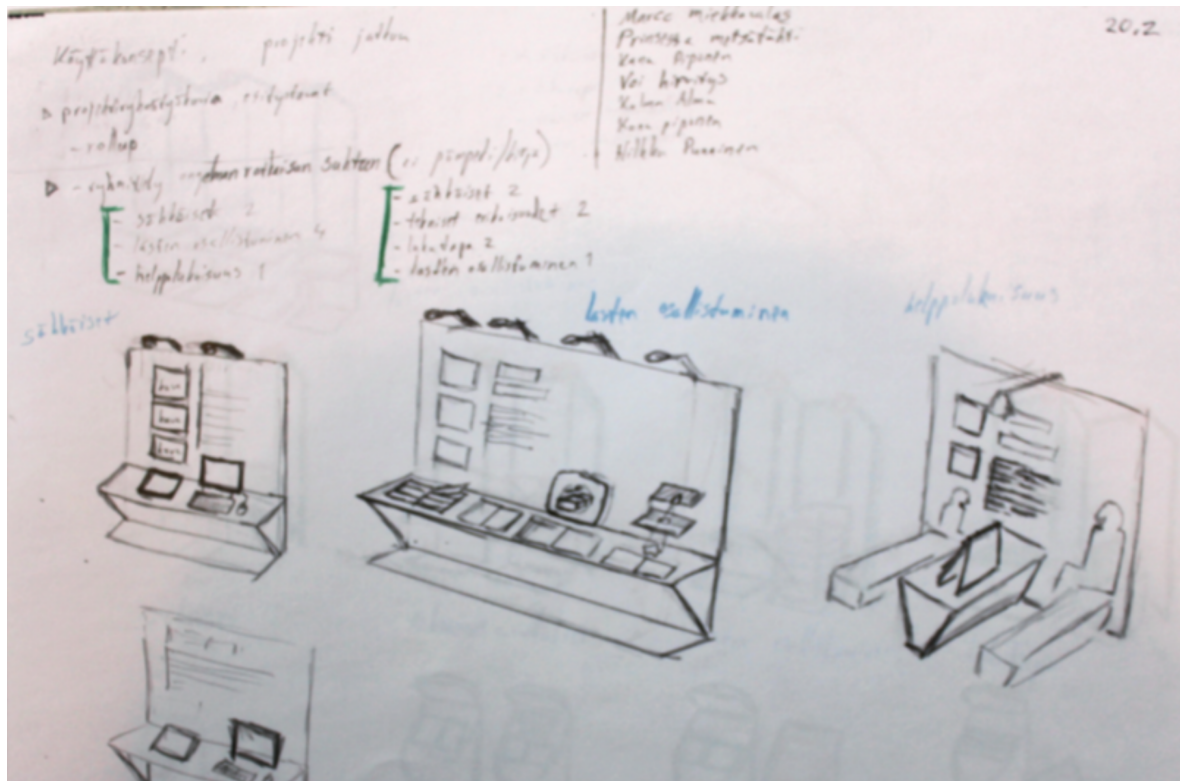
Ensimmäisen näyttelyn avajaisten jälkeisistä tilannemuutoksista näyttelyn suhteen avataan asiaa opinnäytetyössä tuonnempana. Tilaukset lastenkirjanäyttelylle nosivat entisestään vaatimuksia näyttelyn rakenteille. Näyttely oli oltava hyvin yksinkertainen ja nopea rakennettava ja purettava vähäiselläkin henkilömäärällä; kokonaisuuden tulisi olla purettuna kompakti ja helppo kuljetettava sekä rakenteiden täytyi kestää merkittävästi kulutusta rakennuksesta, purusta ja siirrosta toiseen. Lisäksi moduulien tuli kuljetusteknisistä syistä oltava muodoltaan pinottavia. Tehävien ratkaisujen piti silti olla ulkomuodoltaan mielenkiintoa herättäviä eikä liian yksinkertaisen tai vaatimattoman näköisiä.

Näyttelykokonaisuutta piti alkaa entistä enemmän suunnittelemaan kiertäväksi näyttelyksi. Samalla alkoivat vahvistumaan näyttelyn sisällön vaatimukset rakenteita kohtaan sekä visuaalinen ilme markkinointimateriaalin valmistumisen kautta.

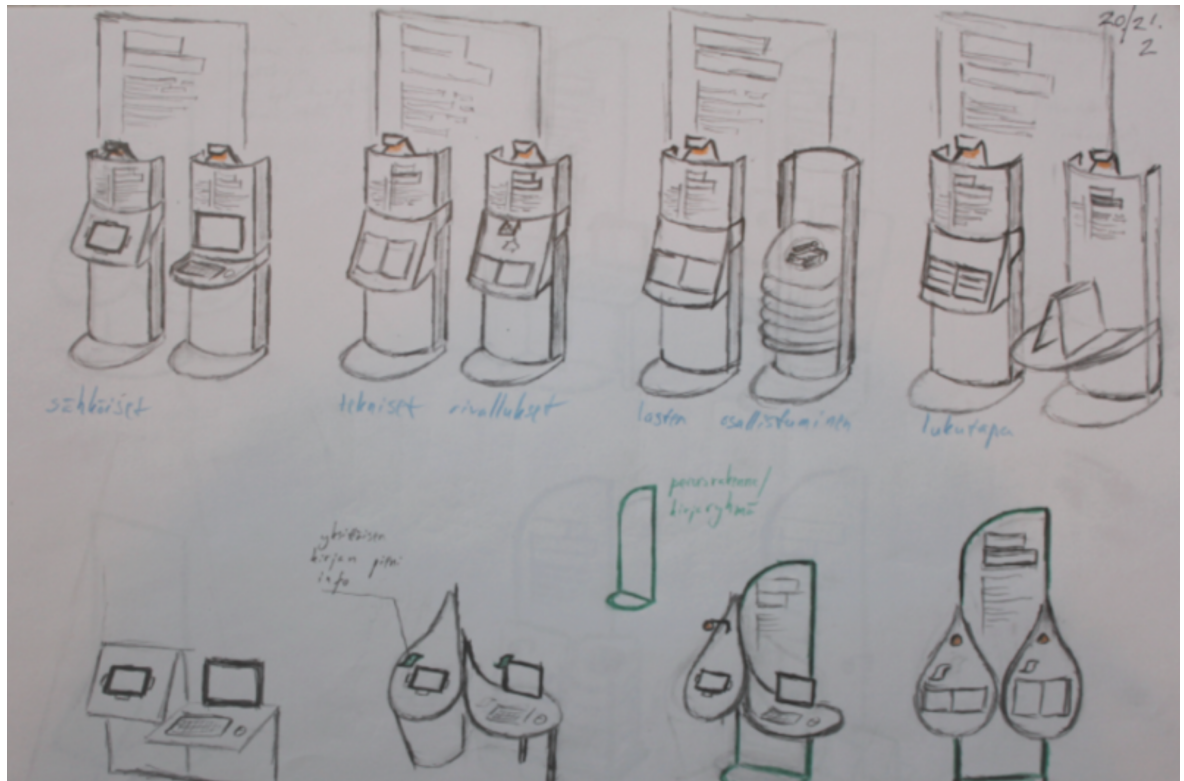
Näyttelyrakenteiden suunnitelmat vaihtelivat isoista yhden mallin moduuleista ratkaisuihin, joissa oli kirjoille omat identtiset moduulit ja tornimaiset infomoduulit (kuvio 9). Jälkimmäisellä ratkaisulla kokeiltiin monikäyttöisyyttä, siinä kahdesta osasta rakentuvan tornimoduulin ympärille pystyi avoimella paikalla asettamaan neljän kirjan moduulit ja infot ympärille tai vaihtoehtoisesti puolikas torni seinää vasten kulmittain ja sen edustalle kaksi kirjatelinettä. Kun mukaan otettiin kirjojen lajittelu ratkaisutapojen ryhmiin, alkoivat rakenteet olemaan muodoiltaan huomattavasti kompaktimpia ja kirjojen esille tuonti pareina helpotti ideointia. Ratkaisuiden käytötavat kirjaryhmäkohtaisesti alkoivat tuomaan rakenteisiin kirjojen yksilöllisten tarpeiden myötä myös silmää miellyttävää personointia.

Kuvio 9. Idealuonnos identtisten moduulitasojen ja infotornin kokonaisuudesta.

Kuvio 10. Rakenneideointia kirjojen ongelmanratkaisu- ja toimintaperiaatteiden mukaisesti ryhmiteltyinä.

Kuvio 11. Rakenneideointia kirjojen ongelmanratkaisu- ja toimintaperiaatteiden mukaisesti edelleen ryhmiteltyinä pareiksi.

Taulukko 4. Kuvioiden 9, 10 ja 11 idealuonnosten ja rakennesuunnitelmien edut ja haitat.

Edut:	<p>Kuvio 9: Ilmavuus, kiertonäyttelyn rakenteiksi keveitä ja yksinkertaisia, eri käyttötapojen mahdollisuudet sijoituksesta riippuen.</p> <p>Kuvio 10: Erottavuus, vaikuttavuus, eri sovellusten edut (esim. luku-hetkimoduuli istumapaikkoineen), tiiviys.</p> <p>Kuvio 11: (Ylä ja alarivit) keskeinen muotokieli ja sen noudatus, selkeys. (Alarivi) leikkisyys, esteettisyys.</p> <p>Kuviot 9-10: Helppo lähestyttävyyys etuosan rakenteiden syystä tasojen ilmavan alaosan syystä. (Näyttelyn sisällön katselu seisaallaan, ei jaloille esteitä sisältöä lähestyttäessä.</p>
Haitat / puutteet:	<p>Kuvio 9: Liian kevytrakenteinen huomioarvon kannalta.</p> <p>Kuvio 10: Raskasrakenteinen kiertonäyttelyn kuljetusten kannalta. (Ylärivi) rakenteiden tylsyys.</p> <p>Kuvio 11: Rakennerratkaisuiltaan vaikeita tai kalliita toteuttaa.</p>

Kun lopulliset runkojen perusmallit sai suunniteltua ja mitat päätettiin 1:1 hahmollisten testauksen perusteella, pystyi loput materiaalitilaukset tekemään viikolla 8. Koska viikko 9 oli koulujen talvilomaviikko, ei koululla voinut tuona aikana tehdä juuri mitään konkreettista tai ennakoivaa valmistelua rakenteiden suhteen. Tuona aikana suunnittelin rollupit, kilpailutin niiden tarjouspyynnöt ja hoidin niiden tarvittavan kuljetuksen. Lisäksi valmistelin näyttelyrakennuksen vvo-kurssin työjärjestyksen ja aikataulun sekä hoidin asiasta tiedottamisen kurssille ilmoittautuneelle työryhmälle.

Kuvio 12. Lopullinen runkomalli mittoineen sekä kirjaparikohtaiset rakenneluonnokset.

Taulukko 5. Kuvion 12 runkomalliratkaisun edut ja haitat.

Edut:	Selkeys, sisällön ryhmittely ja toisistaan erotus yksittäisessä moduulissa (tasojen käyttö), rakenteiden puolesta erottuvuus (eivät liian ilmavat) ja helppo lähestyttävyyys. Tasojen korkeuden kokeiltu toimivuus niin lapsille kuin aikuisille, kirjasisällön ollen lapsiin vetoava ja saatavilla sopivalla korkeudella ja informaatioisisällön ollen sopivassa lukukorkeudessa aikuisille eikä kirjatasot ole liian alhaalla heille. Rakennusteknisesti eivät monimutkaisia ja kooiltaan ja muodoiltaan kuljetusystävällisiä purettuina sekä osien pinottavuus. Toimivat niin aukealla paikalla kun seinien vierustoissa, riippuen lähinnä sähköpisteistä moduulien valaistukselle ja sähköisille kirjoille.
Haitat / puutteet:	Rakenteiden tasapaksuus, palikkamaisuus. Kliinisyys, mutta onko kontrastiväri (voimakas vihreä) riittävä huomionkiinnittävä tekijä kompensoimaan visuaalista kliinisyttä?

Varmistin pakkausmateriaalien saannin lähialueen yrityksistä siltä varalta jos niitä tarvitsee koulun ulkopuolelta hankkia, kävin Vaasassa varmistamassa viimeiset seikat näyttelyn rakentamista varten (muun muassa käytettävien tilojen mittojen ja sähköpisteiden tarkastus), kyselin ennakoivasti kuvitusoriginaalien myöhempää kehystämistä varten materiaaleja ja hinnoitteluita sekä suunnittelin moduulien informaatioisisältöä varten tehtäviä teippauksia. Mahdollisimman monen näyttelyrakentamisen vaativan asian oli oltava valmiiksi suunniteltu, jotta vvo-kurssin suoma aika saataisiin käytettyä mahdollisimman tehokkaasti.

5.6 Lopullinen näyttelyn sisältö ennen näyttelyrakentamisen kurssia

Näyttelyn pääasiallista, konkreettista esitettävää sisältöä edustivat lastenkirjaprojektissa toteutetut seitsemän erilaista lastenkirjaa, joista kaksi tulisi olemaan sähköisiä kirjoja, sekä valikoituja kappaleita kirjojen kuvitusten originaaleja. Näiden lisäksi näyttelyssä olivat esillä itse lastenkirjaprojekti ja sen tavoite. Näyttelyn yhteydessä suunniteltiin olevan myös esillä ja vierailijoille mukaan saatavilla grph 2012 -lehti sekä näyttelyn oma esite ja näiden yhteydessä palautelaatikko.

5.6.1 Kirjat ja kirjakohtaiset erityistarpeet näyttelyssä

”VOI HIRVITYS!” -runokirja perustui ideaan hauskoista runoista ja kuvituksesta, jotka kertovat erilaisista möröistä. Erikoistekniikkana kirjassa päädyttiin käyttämään sen sivuihin laserleikkurilla leikattuja erimuotoisia, kirjan hahmoihin perustuvia aukkoja, jotka lukija voisi heijastaa taskulampulla tai muulla valonlähteellä seinälle. Kirjan käyttötavan esittäminen näyttelyssä oli aiheellista tuoda esille, joten heijastettavien kuvien demonstrointi näyttelyssä oli tarpeen. (Työryhmä: Elina Brunfeldt, Noora Pietilä, Susan Seppälä)

Kuvio 13. Voi Hirvitys! -kirja.

”HUPS!”-kirjassa suunniteltuna toimintatapana oli käyttää lämpöreagoivaa lakkaa, jonka mustaa pintaa hankaamalla tai muuten lämmittämällä saataisiin esiin lakan kätkemät osat kirjan kuvituksesta. Koska suunniteltu erikoistekniikka oli hyvin poikkeuksellinen ja näyttelyyn mennessä valmistettavalle kirjakappaleelle mahdoton toteuttaa, huomattiin viimeisinä päivinä ennen ensimmäisen näyttelyn avajaisia tarpeelliseksi demonstroida lakan käyttöä esimerkkikuvin. (Työryhmä: Jenni Kurki, Taru Karttunen, Tiina Latvala, Johanna Ylinen. Teksti: kirja perustuu Mervi Heikkilän satuun ”Kana Piponen ja Kissa Väänänen”)

Kuvio 14. HUPS! -kirja.

”Kalma Alma ja Ihana livari”-kirja oli suunniteltu helpottamaan satuhetkiä. Kirjan toimintatapa mahdollisti kirjan vaivattoman lukemisen lapsille rakenne ja taittoratkaisuilla, jossa teksti näkyisi lukijalle auki käännettyssä kirjassa toiselta puolelta ja sadun kuuntelijat näkisivät kuvituksen Toiselta. Kirjan toimintatapa myös lisäisi ergonomisuutta lukijan kannalta. Kirjasta teki kaksi graafisen muotoilun opiskelijaa, Henna Heinimäki ja Sanna Tarkkanen, opinnäytetyönsä. Koska Tarkkasen opinnäytetyö koski kirjan kuvitusta, näyttelyyn tuli esille kaksi versiota, jotka poikkesivat toisistaan kuvituksellaan, sillä Tarkkasella oli tarkoitus testata näitä kahta eri kuvitusta opinnäytetyössään (Viite: Tarkkanen, 2012). Heinimäen opinnäytetyö koski kirjojen taittoa ja typografiaa (Viite: Heinimäki, 2012). Tarve kahden kirjan esille tulosta ja se, että heidän kirjansa oli muihin kirjoihin verrattuna poikkeuksellisen iso ja formaatiltaan muutenkin hieman poikkeava, asettivat yhdessä omanlaisensa tarpeet näyttelyrakenteiden suunnittelussa ratkaistavaksi. (Työryhmä: Henna Heinimäki, Sanna Tarkkanen. Teksti: Mervi Heikkilä)

Kuvio 15. Kalma-Alma ja ihana livari -kirjan eri kuvitusversiot.

”Marco, merten kauhu”-kirja oli suunniteltu tuomaan lukuhetkeen animaatiomaista kuvituksen käyttöä. Tämä oli saatu aikaan leikkaamalla kirjan joka toinen sivu vaakasuuntaisesti kolmeen osaan, jolloin joka toisen sivun läppien kääntely sai yhdessä tarkkaan suunniteltuun kuvitukseen kanssa aikaan toivotun tuloksen. Kirjalla ei ollut näyttelyrakenteiden suhteen erityisiä vaatimuksia toiminnan demonstroimiseksi. (Työryhmä: Inna Muikku, Miia Peurala, Outi Mentula)

Kuvio 16. Marco, merten kauhu -kirja ja sen animaatiomainen leikattujen sivujen käyttötapa.

”Prinsessa Metsätähden sänky”-kirjan toimintatavaksi oli suunniteltu lasten osallistuminen lukuhetkeen. Tätä varten kirjan sivuihin oli laserleikattu aukot, jotka sivuja käännettäessä toivat esiin joitakin yksityiskohtia kirjan kuvituksesta. Näihin etsittiin yhtäläisyyksiä kirjan yhteyteen suunnitelluista kuvitetuista istumatyynyistä. Koska näyttelyn kirjoja oli suunniteltu käyttää kirjastojen lukuhetkissä näyttelyn aikana ja koska tyynyratkaisun oli kuitenkin oltava näyttelyssä esillä, katsottiin aiheelliseksi että näyttelyrakenteiden tulisi samalla toimia myös kirjan tynnyjen säilytyspaikkana. Nämä syyt yhdessä johtivat siihen, että kirja tynnyineen tulisi viemään näyttelyssä huomattavasti enemmän tilaa kuin muut kirjat. (Työryhmä: Pekka Kurki, Heidi Mäkirinta, Elina Rannanjärvi, Heta Salmela, Janne Vuorela. Teksti: Mervi Heikkilä)

Kuvio 17. Prinsessa Metsätähden sänky -kirja ja yksi sen lukuhetkikäyttöön tarkoitettuista tynnyistä.

”Kana Pisonen ja Kissa Väänänen”-sadusta tehtiin lastenkirjaprojektissa kaksi versiota, joista toinen oli sähköinen kirja. Tämä sähköisen käyttöympäristön pelimäinen satukirja vaati tietokoneen. Tämä asetti näyttelyrakenteiden suunnittelussa vaatimuksen tietokoneen sijoittamiseksi rakenteisiin ja vaatimuksen varkaudenestosta eli suunnitella rakenne sellaiseksi, että tietokonelaitteiston irrottaminen rakenteista ei tapahtuisi helposti. (Työryhmä: Satu Haavisto, Henna Heinimäki, Sanna Kontiola. Teksti: Mervi Heikkilä)

Kuvio 18. Sähköisen Kana Pisonen ja Kissa Väänänen -kirjan aloitusnäyttö.

”Hilkka Punainen”-kirja suunniteltiin nykyaikaiseksi versioksi vanhasta Punahilkka-sadusta, joka sisälsi mediakasvatuksellisen näkökulman. Graafisen muotoilun opiskelija Sanna Kontiola teki kirjan lopullisesta suunnittelusta ja toteutuksesta opinnäytetyönsä (Viite: Kontiola, 2012). Tämä kirja on suunniteltu iPad-laitteelle. iPadin sijoittaminen näyttelyyn vaati myös varkaudeneston huomioon ottamisen. Lisäksi oli kiinnitettävä huomiota laitteen käyttöliittymään ja toimintaan näyttelyoloissa. (Työryhmä: Sanna Kontiola)

Kuvio 19. Mediakasvatuksellisen Hilkka Punainen & Susi -iPad-kirjan kansi.

5.7 Näyttely ja sen markkinointimateriaali: visuaalinen yhteneväisyys

Näyttelyn suunnittelussa piti visuaalisissa ratkaisuissa ottaa huomioon näyttelyn markkinointimateriaalin ilme. Markkinointimateriaalin suunnitteli Satu Haavisto omana opinnäytetyönään, kuten edellä on mainittu. Alla olevissa alaluvuissa on paremmin eriteltyä ja selvennettyä niitä yhteisiä tekijöitä, jotka sitovat näyttelyn ja sen markkinointimateriaalia toisiinsa.

5.7.1 Tunnushahmo, tunnusväri, nimi ja logo

Näyttelyn aiheen ja luonteen vuoksi oli sopivaa käyttää jotain tunnushahmoa. Tunnushahmoksi valikoitui oranssi, kirjaa syövä "Mussuloona" joka on peräisin lastenkirjaprojektissa tehdystä "VOI HIRVITYS!"-kirjasta; tämä hahmo oli jo grph 2012 -lehdessä esillä niin sanottuna "teaser"-tapaisena eli kiusoittelevana, jostakin tulevasta tapahtumasta kertovana mainoksena. Myös muita hahmoja projektin lastenkirjoista on käytetty erityisesti näyttelyn esitteessä, julisteissa ja projektin opis-

kelijoille näyttelyn avajaisiin tehdyissä t-paidoissa. Näyttelysuunnittelun tuloksissa esille tulevat hahmot juontavat samoihin hahmoihin, joita markkinointimateriaalissa on käytetty.

Kuvio 20. Mussuloona-tunnushahmo eri käyttöyhteyksissä: grph 2012 teaser (ylä vasen), näyttelykutsut (ala vasen) ja näyttelyn rollup (oikea).

Näyttelyn nimeä pohdittiin suunnitteluprosessin aikana niin yhdessä kuin erikseen, mutta loppujen lopulta nähtiin sopivaksi ratkaisuksi käyttää keväällä 2011 graafisen muotoilun toisen vuosikurssin opiskelijoiden suunnitteleman ja toteuttaman Layers-näyttelyn nimeä. Siinä missä Layers-näyttely edusti Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurialan kaikkia koulutusohjelmia, on myös lastenkirjanäyttely yhtälailla toteutettu kulttuurialan koulutusohjelmien alla. Mahdollistaakseen logon käytön vastaavaisuudessakin muille näyttelyille Haavisto suunnitteli Layers-logon sisältämään tarkentavan ja tarpeen tullen vaihdettavan selitteen; näin ollen lastenkirjaprojektin näyttely sai nimekseen ”Layers lastenkirjat”. Tätä logoa on käytetty niin markkinointimateriaalissa kuin näyttelyssä (Viite: Haavisto, 2012).

Näyttelyn vihreä tunnusväri myös juontuu markkinointimateriaalin suunnittelussa päätetystä tunnusväristä. Syy värin valintaan oli toisaalta vahva erottuminen vuo-

den 2011 Layers-näyttelyn väristä, punaisesta, ja toisaalta väri valittiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhden tunnusvärin, vihreän, mukaiseksi.

Kuvio 21. Layers 2011 ja Layers lastenkirjat -näyttelyiden logot ja tunnusvärit.

Logon, tunnusvärin ja typografian yhteydessä toisena voimakkaasti käytettynä värinä on valkoinen. Useimmiten logoa ja typografiaa käytetäänkin valkoisina vihreällä pohjalla, eli niin sanotusti negatiiveina. Kolmantena värinä käytetään mustaa, pääasiassa typografiassa. Myös näiden värien käyttö perustuu markkinointimateriaalia varten tehtyihin ratkaisuihin sekä niiden ja näyttelyn väliseen yhtenäisyyteen.

5.7.2 Typografia

Myös kirjaintyyppivalinnoissa ja tekstin ladontatavoissa oli oltava riittävä yhteneväisyys näyttelyn ja markkinointimateriaalin välillä, mutta silti niitä oli erikoistettava käyttötapaan soveltuvuuden mukaisesti, kuten kooltaan tai ladontatavoiltaan. Pääasiallisiksi kirjasintyypleiksi markkinointimateriaalin suunnittelussa valikoituivat Helvetican ja Glypha LT Std kirjasimien eri leikkaukset.

Kuvio 22. Esimerkit moduuleiden typografiasta suhteessa rakenteeseen.

Päädyin kokeilujen kautta käyttämään näyttelyn typografiassa Helvetica Light, Helvetica Neue Light sekä Glypha LT Std 55 Roman ja 65 Bold leikkauksia.

Layers

lastenkirjat

Layers lastenkirjat ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden suunnittelemia ja toteuttamia lastenkirjoja. Projektina tehtiin kokeellisia lasten kuvakirjoja kirjastokäyttöön.

Tutustuttuaan lastenkirjallisuuden lajeihin ja historiaan opiskelijat aloittivat suunnittelun. Kirjoista tehtiin useita eri käyttökonsepteja ja käyttötapoja kehitettiin.

Kirjojen toteutuksessa on hyödynnetty uusien käyttötapojen lisäksi useita erikoistekniikoita, kuten erilaisia kuvitustapoja ja laserleikkausta.

Muotoilun koulutusohjelma muotoilu@seamk.fi

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma kirjastoain@seamk.fi

www.seamk.fi

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOEN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Layers

lastenkirjat

Muotoilun koulutusohjelma muotoilu@seamk.fi

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma kirjastoain@seamk.fi

www.seamk.fi

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOEN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kuvio 23. Rollupien vuotien lopulliset mallit ja typografia.

Ladontatavoissa kokeilujen kautta päädyin käyttämään leipäteksteissä vasen suora, oikea liehu -ladontaa. Näiden vasemmalla puolella käytettäisiin oikea suora, vasen liehu -ladontana pienempiä informaationsisältöjä, kuten työryhmän jäsenten

luettelo; vaihtoehtoisena sisältönä vasemmalla puolella olisi kuvien käyttö esimerkiksi rollupeissa.

5.8 Millaiset ratkaisut katsottiin toteutettaviksi: toinen näyttelykäsikirjoitus ja Vaasan kaupunginkirjaston näyttely

Ensimmäiseen näyttelykäsikirjoitukseen puutteiden ja sen jälkeen tulleiden muutosten, viestinnällisten tavoitteiden ja lopullisten rakenneratkaisujen perusteella tehtiin toinen näyttelykäsikirjoitus. Toinen näyttelykäsikirjoitus on se mikä Vaasan kaupunginkirjastossa toteutettiin. Näyttelyn lopulliset viestinnälliset tavoitteet ovat kuten ne opinnäytetyön luvussa kolme määriteltiin. Seuraavassa lyhyesti avattuna ovat pääkohdat suurimmista muutoksista.

5.8.1 Näyttelyn sisältö ja osaston jäsenitys

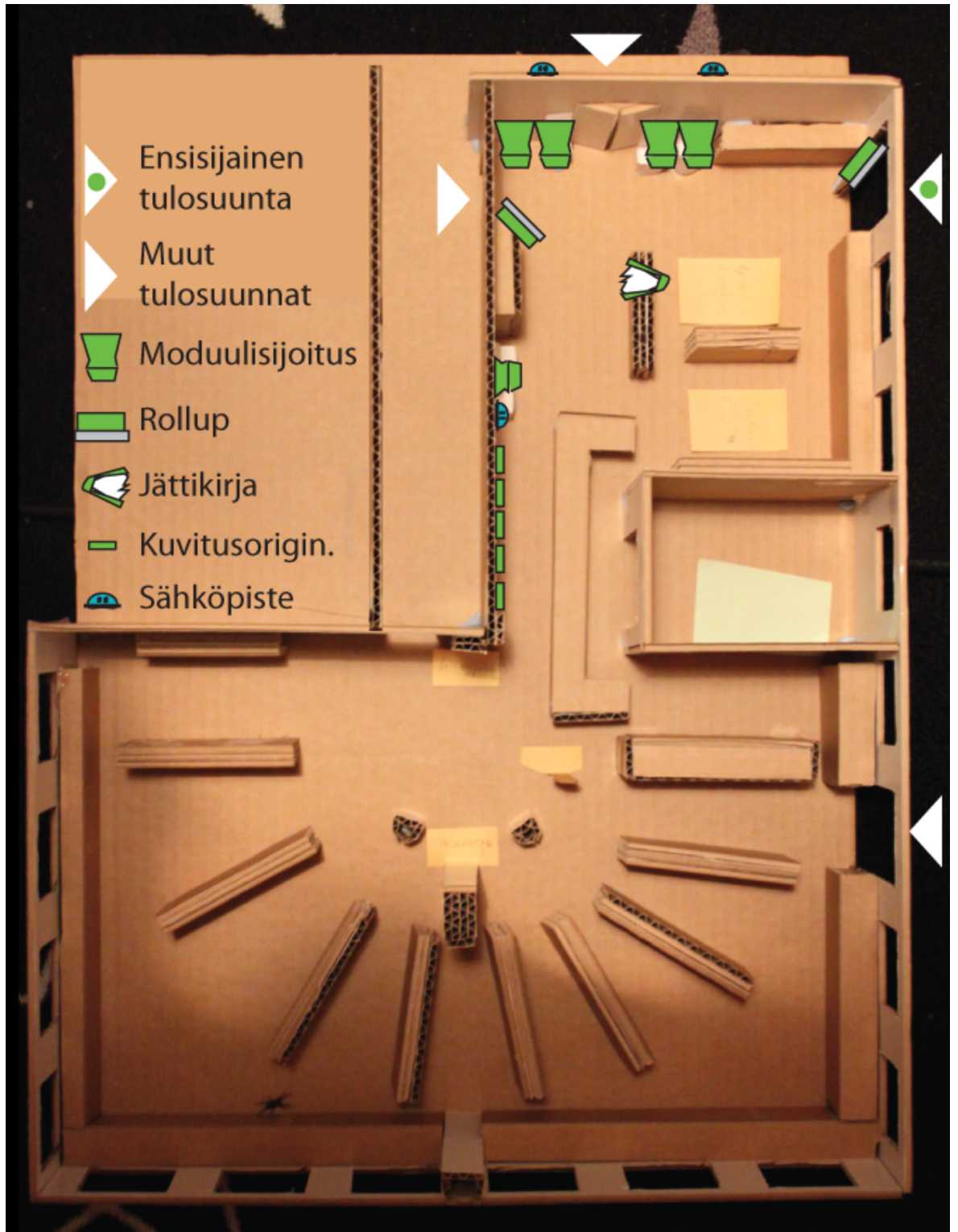
Lopullisen näyttelyn rakenteet koostuvat kokonaisuudessaan viidestä moduulista, kahdesta rollupista, yhdestä jättikirjasta ja kymmenestä kappaleesta lastenkirjojen originaalikuviusten kehyksiä. Tämä kokonaisuus näyttelyn rakenteista hyväksyttiin näyttelyrakennuksen vvo-kurssin ensimmäisenä päivänä, jolloin muutoksia olivat moduulien määrän laskeminen seitsemästä viiteen ja jättikirjojen määrä kahdesta yhteen. Näyttelyn sijoitukseksi suunniteltiin Vaasan kaupunginkirjaston lasten ja nuortenkirjaosastolla nuortenkirja-alue, sillä siinä näyttely pystyttiin sijoittamaan niin ettei se häiritsisi osastolla liikkumista; näin olisi käynyt näyttelyn sijoituksessa lastenkirjaosastolle.

Näyttelyn orientoitumistasona (otsikkotasona) toimivat rollupit. Siinä missä jättikirjan on tarkoitus näkyä etäälle, houkuttelevat rollupit tutustumaan näyttelyyn niin kuvallisella kuin lyhyellä informatiivisella sisällöllään.

Ikään kuin ingressitaso eli johdatus aiheeseen muodostuu Layers lastenkirjat -näyttelyä itseään koskevasta informaatiosta ja lukuhetkiin tehtyjen erilaisten ratkaisutapojen ryhmittelystä. Kirjat on ryhmitelty moduuleihin eri ratkaisutapojen mukaan seuraavalla ryhmäjaolla: erilaisia selaustapoja, sähköiset kirjat, lapset osallis-

tumaan ja erikoisia tekniikoita. Viides moduuli esittelee näyttelyä itseään, samalla tarjoten vierailijalle esitettä ja graph 2012 -lehteä; tämä moduuli onkin suunniteltu sijoittuvan otsikkotason jälkeen ensimmäiseksi näyttelyalueelle pääasialliseen sisääntulosuuntaan nähden.

Informaatiotasolla ratkaisutapoja avataan konkreettisemmin ja lopulta kirjakohtaisesti. Kirjakohtainen informaatio on aina kunkin kirjan yhteydessä, kuten myös joidenkin kirjojen kohdalla toiminnan demonstrointi. Lastenkirjojen lisäksi näyttelyssä on esillä myös kuvitusoriginaaleja esittelemässä tekijöiden kuvitustaitoja.

Kuvio 24. Tilapienoismalli Vaasan kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenkirjaosastosta sekä näyttelyn sijoittelusta.

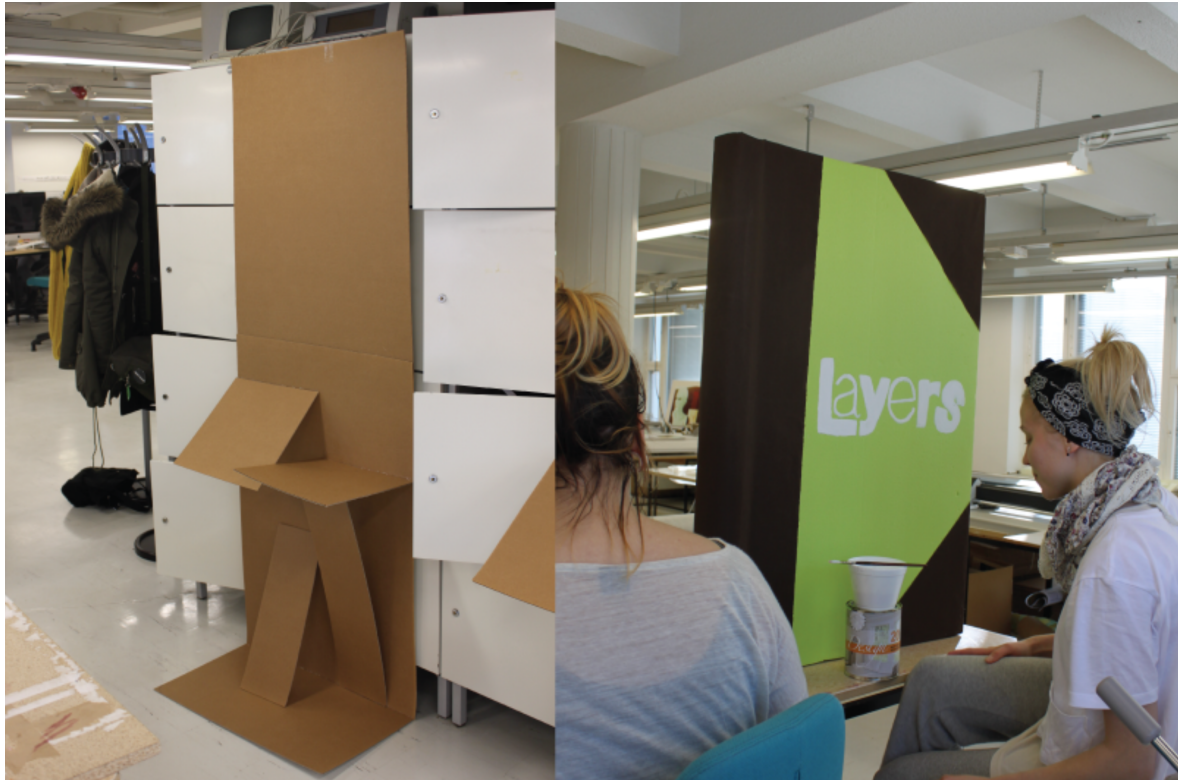
5.9 Näyttelyrakenteiden toteutus: näyttelyrakennuksen vvo kurssi

Näyttelyrakennuksen vvo-kurssin ajankohta oli su 4.3. – to 8.3. Kurssia varten tehdystä työ- ja aikataulusuunnitelmasta täytyi hieman poiketa. Vaikka kurssin alkamisesta jo viikonloppuna oli varoiteltu jo kuukausia etukäteen, silti usea kurssille ilmoittautuneista pääsi paikalle vasta aloitusajankohdan jälkeen tai maanantaina. Tämä ei kuitenkaan varsinaisesti haitannut näyttelyrakentamisessa etenemistä. Tämä seikka toisaalta antoi anteeksi sen, että en ollut kerinnyt suunnittelemaan moduulien teippausten lopullisia versioita kurssin aloitukseen mennessä. Lisäksi todettiin että jotkut työtehtävät eivät vaatineet arvioitua työntekijämäärää, mutta sen sijaan joissakin työtehtävissä arvioitu tekijöiden tarve oli vastaavasti puutteellinen.

Kurssin aikana eri työtehtäviä olivat moduulien rakentaminen, jättikirjan teko, moduuliteippausten teko ja kiinnitys, originaalien kehysten teko ja kehystys, näyttelyn moniosaisien esitteiden niputtaminen, näyttelyn avajaisissa käytettävien t-painojen teko sekä näyttelyn pystytys Vaasan kaupunginkirjastoon. Työjärjestys ja aikataulu liitteessä kurssin sisältö on selostettu tarkemmin (Liite 10: Näyttelyrakentamisen vvo: työjärjestys ja aikataulu)

Kuten sanottu, olivat moduulien perusrunkojen rakenteet varmistuneet ennen kurssia. Pääasiassa moduuleihin tulevat kirjakohtaiset demonstroiointi tai muut lisärakennevaatimukset vaativat vielä viimeistelyä, mutta yksityiskohtien suunnittelussa oli vielä aukkoja. Koska runkorakenteet tehtiin MDF-levystä ja ne tuli maalata vihreällä näyttelyn tunnusvärillä, oli sopivaa että rakenteissa poikkeavat yksityiskohdat tehtäisiin jostain muusta materiaalista ja että kyseinen materiaali olisi kaikille muuttuville yksityiskohtarakenteille sama. Materiaalissa päädyttiin kiireisistä pleksi- eli akryylilevyyn, jota tultiin käyttämään rakenteiden tarvitsemassa kotelo- ja telineratkaisuissa; näitä olivat Prinsessa Metsätähden sänky -satukirjan tyynyjen kotelo, grph 2012 -lehden ja esitteiden kotelo sekä sähköisten kirjojen moduulissa iPad-turvakehikko ja tietokoneen turvakotelo. Kun aikaa ei ollut pleksi-osien tarkempaan suunnitteluun, tuli niistä keskenään hyvin monimuotoisia ja mielipiteitä jakavia. Enemmän suunnittelua vaati se, kun moduulien määrä oli laskettu rakennus- ja käyttötarveteknisistä syistä seitsemästä viiteen, tuli yhteen moduuliin yhdistellä grph 2012 -lehden ja näyttelyn esitteen esillepano ja kotelot niiden säilyttämi-

selle näyttelyvieraiden saatavaksi, palautelaatikko ja palautelomakkeiden säilytys sekä mieluusti pintaa jolla lomakkeen täyttö onnistuisi. Kokonaisuuteen ratkaisun löytymisen ollessa hankalaa, ei paljoa auttanut se että lisäksi moduuliin haluttiin mahduttaa vieraskirja. Lopulta tilannetta helpotti se, että palautelomakkeet ja -laatikko voitiin jättää pois, sillä niille ei ollut tai tarvetta lastenkirjaprojektista ja sen näyttelystä opinnäytetyötään tekeville.

Kuvio 25. Moduulien perusrungon 1:1 hahmomalli (vas.) ja jättikirja työvaiheessa (oik.).

Originaalien kehystysten mahdollinen hankinta päätettiin tehdä myöhemmin tarpeen mukaan. Vaasassa sitä ratkaisua ei voinut käyttää, sillä kehystettyjen töiden paino olisi ollut mahdotonta kiinnittää originaaleille varattuun paikkaan, suureen epoksitauluun. Kehykset oli suunniteltu neliöformaattiin, joiden koko määräytyy suurimman kehystettävän työn koon mukaan niin että kehyksen leveys on kapeimmillaan vähintään 5cm. Kehykset tehtiin kapalevystä niin, että levyn ja originaalin väliin tuli suojaava muovi. Kehyksien takaa oikeanpuoleisista alakulmista tuli kurkistamaan laserleikattu Mussuloona, jonka kirjan kansi oli muutettu infokyltiksi kertomaan kunkin työn tekijä, käytetyt tekniikat ja kirjat jolle kuvitus oli tehty.

Neliöformaatti, kehyspahvin leveys aina vähintään 5cm, suurimman mukaan
(leveys ja korkeus määräytyvät suurimman originaalin äärikorkeuden/-leveyden mukaan)

Tekijä ja tiedot Mussuloonan kirjassa, infosisältönä
- tekniikka
- tekijä
- Layers lastenkirjat -logo

Kuvio 26. Originaalikuviusten kehysratkaisu ilman suurimman originaalin määrittämiä loppumittoja.

Kurssilla rakentamista varten suunnitelluista rakenteista jättikirja koki merkittäviä muutoksia. Aluksi litteiksi ja reliefimäiseksi suunniteltu ja rakennuspalojen vinoilla muodoilla perspektiivin tuovasta kirjasta päätettiin tehdä enemmän oikean kirjan muotoinen siksi, että reliefimäisen ratkaisun todettiin rakennusvaiheessa olevan vaikeasti ymmärrettävä esitystapa. Näyttelyn rakenteiden suunnittelussa vähiten huomiota saanut jättikirja päätyi kurssin aikanakin vähemmälle huomiolle ja sitä tehtiin kokonaisuuden tärkeämpien työvaiheiden sen salliessa. Kirjan suunnitelmien muututtua pääasiallisen suunnittelutyön ja toteutuksen tekivät Outi Mentula, Elina Brunfeldt ja Susan Seppälä. Uuden kirjamallin jäätyä ilman ajan kanssa tehtyä suunnitelmaa ja sen toteutuksen tapahduttua kiireen ohella ylimääräisen tuntuksena, tuli siitä kokonaisuuden visuaalisuudesta poikkeava: mielipiteet siitä olivat ristiriitaiset, ja sen kotikutoisuus ei istunut muun näyttelyn kliinisyteen. Lisäksi ongelmaa tuotti jättikirjan sijoitus, sillä alun perin sen oli suunniteltu ripustettavaksi katosta, mutta huomasin näyttelytilassa ennen kurssia vieraillessa ettei ripustaminen onnistuisi. Kirjalle suunniteltiin jalkarakennetta, josta ei keritty tekemään turvallista ratkaisua. Lopulta jättikirjan käyttö tuli perustumaan siihen mihin se oli mahdollista laittaa näyttelyn yhteyteen, kuten sen läheisyydessä olevien kirjajhylyjen päälliset.

Näyttelyrakenteita varten näyttelyvalaisimet saatiin käyttöön SeAmk:in messuvastolta. Käytössä olevat valaisimet eivät kuitenkaan paljoo auttaneet heijastuskuvien demonstroinnissa ja osittain siksi rakenneratkaisun teko ongelmaan oli veny-

nyt ja venynyt; viimeisenä iltana ennen näyttelyn pystytystä suunnittelin telineen, johon tulisi taskulamppu ja heijastettava kuvio sopiville etäisyyksille. Etuna ratkaisussa oli taskulampun irrotettavuus rakenteessa ja näin käytettävyys runokirjan yhteydessä kirjastoissa järjestettävillä satutunneilla; huonona puolena oli taskulampun paristojen kulutus ja se että näyttelyssä taskulamppuun jätettäisiin jatkuvasti virta päälle vahingossa silloin kun heijastuskuvaa joku kävisi testaamassa. Tämä oli silti parempi ratkaisu kuin toimintatavan demonstroinnin kokonaan pois jättäminen.

Yhtenä ongelmana kurssin aikana ilmeni tarve suunnitella toinen näyttelyn rollupeista uudestaan. Rollupit oli suunniteltu hiihtolomaviikon syystä sähköpostikeskusteluiden tuella ja jäivät siten ilman niiden keskinäisen yhtenäisyyden todentamista, joka olisi onnistunut paremmin tulostuskappaleita vertailemalla; ne olivat taittoratkaisuiltaan keskenään ihan erilaisia ja suunnitellun visuaalisen yhtenevyyden rikkovia. Kiireen ohella saatiin tilanne kuitenkin korjattua ja uusintaversio toisesta rollupista ajallaan paikalle näyttelyn rakentamiseen ennen avajaisia.

5.10 Näyttelyn testaus: Vaasan kaupunginkirjasto

Tarkemmin näyttelyn asemoinnista on esitetty edellä kuvion 24 tilapienoismallissa.

5.10.1 Havainnot näyttelyn huomioarvosta

Jo näyttelyn pystytyksen ja tilaan suunnitellun sijoituksen yhteydessä tuli todettua että suunnitelma ei toiminut. Otsikkotasona toimivia rollupeja ei voinut kirjaston hyllysijoituksen ja osaston sisäänkäynnin ahtauden vuoksi sijoittaa kovin näkyvästi. Varsinkin silta tulosuuntana ei antanut sijaa rolupin käyttöön niin että sen julkisivu voisi olla näkyvässä, lisäksi ohikulkemisen aiheuttama ilmavirta ja näin ollen rollupin kaatumisen vaara olivat syynä. Lisäksi jättikirjan, olisi sen suunniteltu kattoon ripustaminen onnistunut tai ei, ei olisi näkynyt kovin kauas alueen tulosuuntiin paitsi jos sen olisi sijoittanut alueen päätulosuunnan oviaukolle; kokonaisuuden osien liikkuminen liian kauas olisi rikkonut kokonaisuuden. Jättikirjalle valittu kirja-

hyllyn päällinen oli varmastikin paras mahdollinen tapa miten sitä siinä ympäristössä pystyi hyödyntämään.

Kuvio 27. Lopulliset näyttelymoduulit rinnakkaiskuvina.

Myös moduulien suunniteltu sijoittelu ei ollut näyttelyn huomioarvolle edukseen; niiden sijainnit oli suunniteltu seinien viereen ja pääasiallisen sijainnin nurkkauksen malli näyttelyn tulosuuntaan nähden jätti moduulit pääasiassa seinällä olevan leveän kirjahyllyn katveeseen. Sen huomion lisäksi, että moduulien sijoittelu olisi pitänyt olla avonaisemmalla paikalla, tulisi Layers lastenkirjat -näyttelystä itsestään kertova moduuli sijoittaa muista moduuleista erilleen osaksi otsikkotasoa niin, että se sijainniltaan kuitenkin olisi sellainen joka johdattelisi näyttelyn muuhun sisältöön.

Kuvio 28. Yleisnäkymää näyttelyn avajaisista ja näyttelyn erottuvuus ympäristönsään.

Kuvio 29. Kuvitusoriginaalikehystys käytössä (vas.) sekä (S)Layers -jättikirja (oik.) seuranaan lastenkirjojen opinnäytetyöntekijät Tarkkanen ja Heinimäki.

Kun näyttelystä jäi puuttumaan varsinainen tunnelma, voi lohduttavana puolena huomioarvon suhteen todeta, että vaikkei teknisen tunnusvärin käyttöratkaisua pidetty riittävänä mielenkiinnon herättäjänä, oli asia pikemminkin päinvastoin. Syyksi tähän voi tulkita sen, että suuriin yhden värin pintoihin pohjautuva ratkaisu näyttelyssä oli silti jotain poikkeavaa kirjastoympäristössä. Näyttelyn suurilla väripinnoilla oli se etu, että se erottui etäälle hyvin sellaisiin suuntiin, joihin näyttelyn asemoinnissa tehdyt virheet tai näyttelysijainnin tilalliset vaikeudet ja rajoitukset eivät haitanneet. Asemoinnissa tuli myös katkos näyttelyn jatkuvuudessa, kun neljä moduulia oli laitettu lähekkäin toisiaan ja yksi kauemmaksi sijaintiin, joka jäi moduuliryhmän luona olevan selän taakse. Ongelmaa kompensoi kuitenkin se, että moduuli oli silti lastenkirjaosaston pääkulkureitin varrella. Yksittäisen moduulin yhteydessä avautui vasemmalle originaalitöiden sarja, tuoden töiden yhdistettävyyden näyttelyyn.

5.10.2 Huomiot näyttelyn rakenteiden ongelmista

Itse rakenneratkaisusta löytyi joitakin puutteita. Päällimmäiset ongelmat eivät olleet moduuleiden perusratkaisuissa, vaan yksittäisten sisältöjen esittämiseen ja esillä oloon liittyvissä ratkaisuissa. Layers-moduulin alaosassa olevasta pleksikoteloista ei esitettä ja grph-lehteä huomattu kovin helposti näyttelyn avajaisten jälkeisen menekkimäärän vähyydestä päätellen; tämä moduulissa katvealueeseen jäävä sisältö kaipasi jonkinlaista ratkaisua, jotta se huomattaisiin paremmin.

Kalma Alma ja Ihana Iivari -kirjan kaksi kappaletta sisältävässä moduulissa ongelmaksi havaittiin ettei kirja pysynyt paikallaan, sillä sen oli oltava esillä poikkeavassa asennossa; tämä ongelma ratkaistiin toistaiseksi ensimmäisessä näyttelyssä laittamalla tasoon toppareiksi vaahtomuoviset kohotarrat, jotka toimivat väliaikaisratkaisuina lopun ajan Vaasan näyttelyssä.

Hilkka Punainen iPad-kirjan kanssa oli suuria käytännön ongelmia: siihen asti tehty versio kirjasta toisinaan kaatui ja sulki itsensä toimintahäiriön takia; tämä johti siihen että käyttäjä pääsi laitteella menemään muihin sovelluksiin. Koska laitteen turvakehikko oli tehty sellaiseksi, että se peittää laitteen etupuolella olevan toimintanapin (jota käyttämällä ohjelmista pääsee ulos) siksi ettei Hilkka Punainen -

kirjasta pääsisi poistumaan, ei laitteella päässyt käyttäjän avaamista sovelluksista pois ilman suojakehikon avaamista työkaluilla. Tästä syystä iPad-kirja oli varmaankin valtaosan näyttelyn ajasta sellaisessa tilassa, josta ei kirjaan päässyt käsiksi. Jo silloin huomattiin, että turvakehikkoa pitää muokata niin jotta tarvittavaan näppäimeen pääsee käsiksi – ratkaisu josta olisi tälle kirjalle enemmän hyötyä kuin haittaa, vaikkakin se mahdollistaisi laitteen monipuolisemman käytön näyttelyissä.

Kuvio 30. Kirjakohtaisten rakenteiden puutteita; vasemmalla VOI HIRVITYS -kirjan heijastuskuva demonstrointi ja oikealla väliaikaisratkaisu Kalma Alma ja Ihana liva-ri -kirjan pystyssä pysymiselle.

Kana Piponen ja Kissa Väänänen -kirjan tietokoneessa oli käytössä Applen hiiri, joka ei merkittävästi poikkea tavallisesta hiirestä mutta on ulkomuodoltaan sen verta erikoinen että sen arvioitiin olevan rajoittava tekijä tämän sähköisen kirjan lähestymiseen.

Lisäksi jo ennalta tiedostettu puutteellisuus oli VOI HIRVITYS! -runokirjan heijastuskuvien demonstroinnissa, kun tehdyn ratkaisun taskulampun paristoista ennen pitkää loppui virta. Ongelmaan ei voinut reagoida muuten kuin hoitaa jollain tapaa paristojen vaihtaminen, jota ei kirjaston henkilökunnan varaan juurikaan voinut

laskea. Tämäkin oli yksi huomionarvoinen seikka näyttelyratkaisujen riippumattomuudesta käyttöympäristöstään; kiertonäyttelyllä siihen kuuluu merkittävästi myös näyttelyn toimivuus ilman ulkopuolisen ylläpidon tarvetta, mikäli tarve ei ole suunnitelmallista ja varta vasten sovittua.

Moduuleissa itsessään näyttelyn pystyttämisessä huomattiin, että niiden tukirangaksi ja valaisimien virtajohtojen piilottamiseksi tehdyt takaosan kotelot olivat hieman liian kapeat. Valaisimien virtajohdot olivat niin lyhyet, että jatkojohdon liitántä tulisi pakostikin kotelon sisälle. Johtojen päiden malleista riippuen joskus ne mahtuivat oikein päin koteloon helposti, kun monesti johtojen liikkuminen kotelossa oli hyvin nihkeää; ongelma oli kuitenkin ratkaistavissa keskittymisellä johdon laittamiseen kotelon sisälle, joka tietysti vaikutti vähän ajan käyttöön.

5.10.3 Muutokset Jalasjärven näyttelyyn

Näyttelyn muutokset perustuivat ensimmäisessä näyttelyssä havaittuihin ongelmiin ja näyttelyn sijoittelusta riippuvaan huomioarvon parantamiseen.

Layers lastenkirjat -moduulin alaosassa sijaitsevien lehti- ja esitekoteloiden yhteyteen tuli Mussuloona-kylltti, joka kehotti lehden ja esitteen ottamiseen.

Kalma Alma ja Ihana livari kirjalle tehtiin pleksistä tasolle tuleva, terävästi nousevan kolmion mallinen teline. Telineen alareunojen mutkat pitivät kirjan telineessä paikallaan samalla kuin telineen muotokieli kertoi mitenkä kirja telineeseen tulee silloin kun joku sen telineestä pois otti.

Hilkka Punainen -kirjan iPad-turvakehikko muokattiin aiemmin mainitun mukaisesti: etuosan toimintapainikkeeseen pääsi nyt käsiksi ja kirjalla on paljon suuremmat toimintamahdollisuudet kuin tilanteessa jossa painike oli suojattu ja käyttäjä ajoi laitteen toiminnallisesti umpikujaan. Lisäksi kirjan kaatumista varten laitteeseen tehtiin informoiva taustakuva, sisältäen kirjan kuvitusta ja lyhyen toimintaohjeen kirjan uudelleenkäynnistämiseksi.

Kana Piponen ja Kissa Väänänen -kirjan sähköiseen versioon Applen hiiren tilalle vaihdettiin helpommin lähestyvä perinteisen mallinen tietokoneen hiiri.

5.11 Näyttelyn testaus: Jalasjärven kunnankirjasto

Näyttelyn merkittävästi erilaisella ryhmittelyllä ja sillä että näyttely sijaitsi avoimessa tilassa oli huomattava etu. Layers-moduuli toimi nyt osana otsikkotasoa ja siitä oli selvä näköyhteys muuhun näyttelyyn. Kirjastotilassa näyttely näkyi hyvin sen noustessa korkeudellaan hyllyjen yläpuolelle. Pääkulkureitin varrella esittäytymässä näyttely kiinnitti paremmin huomiota kuin Vaasassa; sielläkin näyttely oli pääkulkureitin varrella mutta seiniä myötäillen. Näyttelyä esittävä Layers-moduuli ja rollupit tervehtivät yhtenäisenä sarjana käytävällä tulevaa vierailijaa jo pelkästään profiilisuunnallaan, joka antoi vaikutelman siitä että moduuli olisi tullut vastaan odottamaan ja näyttely tulijan vastaanottamaan. Näyttelyn muut neljä moduulia olivat pääkäytävän varrelta avautuvalla kirjaston kokoon nähden hyvin tilavalla lastenkirjaosastolla, sijainnissa jossa näyttely oli kuin sille tehdyssä ympäristössä.

Oli näyttelyn sijoituksessa toisaalta jotain, jossa onnistuttiin Vaasassa toteutunutta huonommin. Kuvitusoriginaalit piti laittaa seinätilaan kirjaston 1,65 metriä korkeiden hyllyjen yläpuolelle ja vieläpä katvealueeseen näyttelyn taka-alalle. Ero tämän ja Vaassa vastaavan välillä kuvaa siitä, kuinka vaihtelevia näyttelytilat kirjastoissa voivat olla.

Jalasjärven näyttelyn perusteella tuli esiin enää vain yksi ongelma, joka sekään ei johdu varsinaisesti rakenteista: koska näyttelykuormasta oli jäänyt pois iPad-laturin jatkojohto eikä avoimessa tilassa isoa jatkojohtorasiasiaa voinut jättää moduulin taakse roikkumaan, piti laitteen olla yhden yön ilman latausta. Tuona aikana laitteen akku oli loppunut ja uudelleen käynnistettäessä laitteen näyttö oli pysyvästi sammunut (kun laite turvakehikossa oli vaakaasuuntaisesti). Laitteen käyttöliittymä vaatii laitteen heilautuksen näytön kääntämiseksi, joten se piti irrottaa kehikostaan jossa näyttö voitiin kääntää. Tämä ei ollut varsinainen rakenteista johtunut ongelma, mutta aiheutti ilmetessään yllättävän paljon päänvaivaa.

Toisaalta yhdeksi ongelmaksi oli muodostunut se, että nyt iPadillä oli joku päässyt säätämään omiaan vapaammin, kun edustan toimintapainike piti vapauttaa. Mutta laitteen ollessa osa näyttelyä ilman välillä tapahtuvia tarkastuksia johtaa kuitenkin jonkinlaisiin ongelmiin ratkaisutavasta riippumatta.

5.12 Näyttelyn rakennus kohteisiin, purkaminen ja rakenteiden kestävyys

Kun näyttelylle alkoi muodostumaan tarve kiertävänä näyttelynä toimimisesta, asettuivat sille vaatimuksiksi että autokuljetukset mukaan lukien näyttelyn on saatava päivässä pystyyn sekä päivässä purettua. Näyttelyn rakentaminen Vaasassa kesti 14 ihmiseltä noin 1,5-2 tuntia, Jalasjärvellä pystytys kesti 3,5-4 tuntia seitsemältä henkilöltä. Vastaavasti purku Vaasasta 7-8 henkilöllä kesti tunti ja kymmenen minuuttia ja Jalasjärvellä kutakuinkin sama ellei alle tunnin. Huomiona asiassa se että Jalasjärvellä rakentamiseen ja purkuun käytetty tila oli huomattavasti ahtaampi työskennellä. Näyttely on mahdollista koota, purkaa ja lastata kuljetettavaksi kahden hengen voimin, vaikkakin silloin kokoaminen on hyvin aikaa vievä prosessi.

Rakenteiden kestävyyttä havainnoidessa kahden näyttelyn perusteella ei suuria kulutuksen jälkiä ollut syntynyt. Parissa moduulin teippauksissa oli valkoista naarmua pinnassa, joista toinen syntyi jo Vaasaan rakentaessa ellei aiemmin. Todennäköisiä syitä naarmuille ovat rakentamiset ja purkamiset. Naarmua oli lähes jokaisen rakenteen takakoteloiden keskiosissa, mutta näihin ei ollut aiemmin kiinnittänyt huomiota, joten ne voivat olla jälkiä rakenteiden alkuperäisestä valmistamisesta tai sitten niiden selällään pitämisestä kirjastoon rakentamisen ja/tai purun yhteydessä.

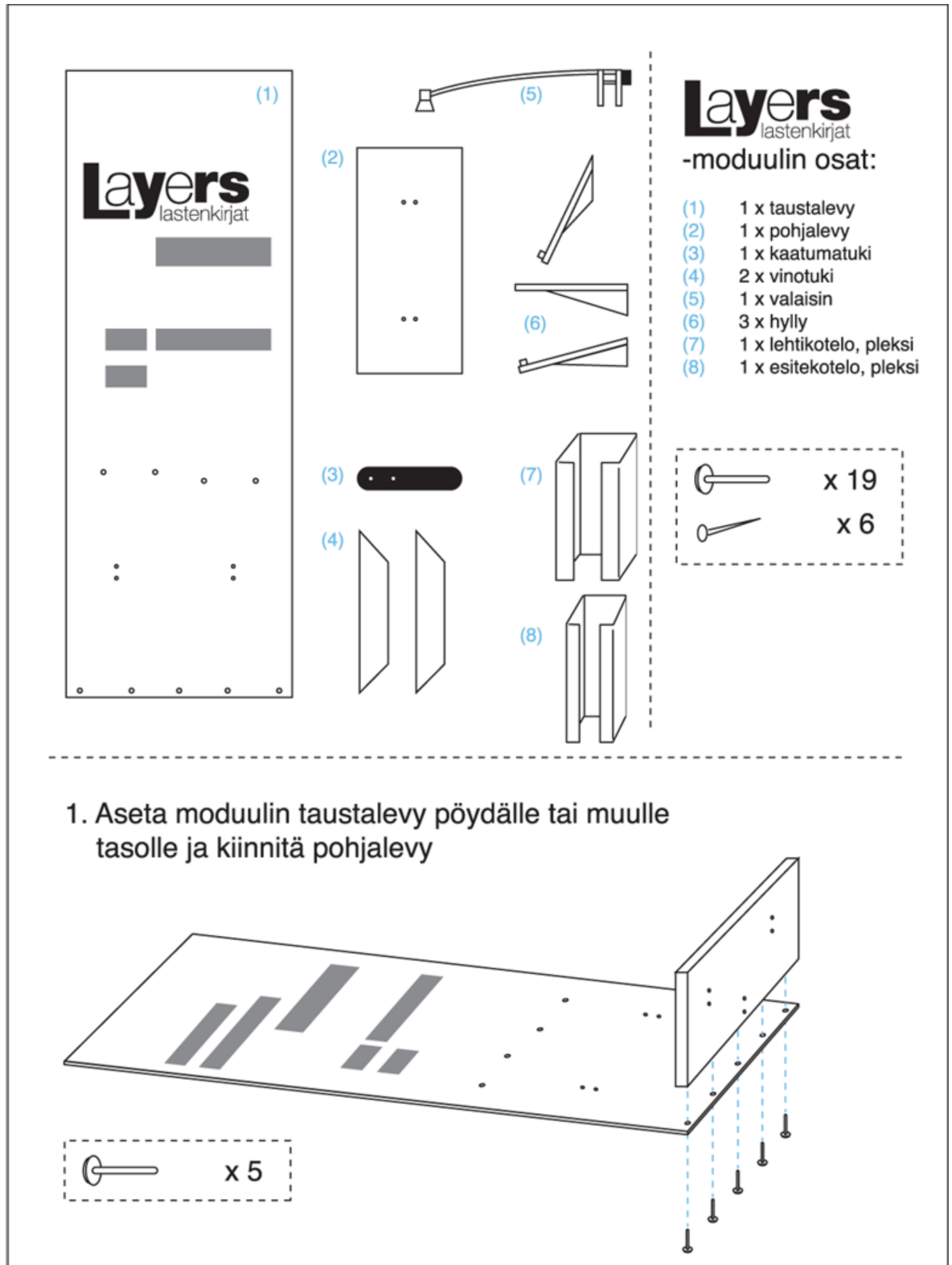
Myös rakenteiden alaosan paksu jalka-/tukitaso oli ottanut reunoihinsa kenkien osumaa. Tämä oli muuten hyvin pientä, paitsi sähköisten kirjojen moduulilla, johon pienet lapset olivat tykänneet tuoda tuolin satukirjojen tarjoamia pelihetkiä varten.

Näyttelyn purkamisen yhteydessä ruuviliitokset, joiden vastapaloina mdf-levyissä toimivat niihin upotetut jengalliset vastinpalat, ovat avaamisista ja kiinnittämisistä alkaneet elämään upotuksissaan ja Jalasjärven purun yhteydessä moduulien takalevyn ja pohjalevyn kiinnityksissä kahdesta pohjalevystä irtosi kummastakin yksi vastinpala. Tämä ei ole vielä tässä vaiheessa näyttelyn kiertoa niin paha sillä jokaisessa pohjalevyssä on 4-5 kiinnityskohtaa; mutta tämä on merkki kiinnitysten elämisestä ja siitä että pidemmän päälle rakentamisen ja purkamisen määrrien kasvaessa varsinkin pohjalevyn vastinpalojen irtoaminen tulisi tihenemään. Kysei-

nen rakentamisista ja purkamisista aiheutuva rakenteiden rasitusvaurio voi alkaa vaikuttamaan ratkaisevasti näyttelyiden määrästä riippuen.

Kuvio 31. Havainnekuvio näyttelyrakenteiden vaurioista; vasemmalla moduulin teippauksen naarmuja, oikealla vauriot moduulin jalka-/tukitasossa.

Kuvio 32. Ote näyttelyn rakenneohjeista.

6 TULOKSET JA POHDINTA

6.1 Tutkimustulokset ja Layers lastenkirjat -näyttely

Tutkimusongelmani oli mitä etuja ja haittoja seuraa näyttelyn järjestämisessä, kun kyseessä on kiertonäyttely ja näyttelyn tapahtumapaikkana pääasiassa kirjastot.

Kirjastot ovat hyvin erilaisia ja niissä voi olla näyttelytiloja tai muuten vapaata tilaa paljon, tai sitten ei juuri yhtään. Näyttelytilojen suhteen Vaasan kaupunginkirjasto ja Jalasjärven kunnankirjasto ovat juuri kuin toistensa vastakohtia: kun Vaasassa oli mahdollisia tiloja ympäri kirjastoa, tarjottiin Jalasjärvellä näyttelytilaksi kirjahyllyjen päällisiä. Tilojen suhteen onkin mielenkiintoisena kontrastina se mitä oikeasti tapahtui käytännön toteutuksessa, kun Jalasjärven näyttely tilan pienuudesta johdun tuli huomattavasti yhtenäisempi ja huomiota herättävämpi kokonaisuus.

Havaintojen perusteella kirjaston tilasta saa sitä enemmän irti mitä vähemmän ratkaisut ovat kirjaston tiloista riippumattomia. Mikäli koko näyttelylle tehdään sen kaiken näyttelymateriaalin esille tuovat omat rakenteet, voi näyttelyn sijoittaa mihin vaan niin kauan kuin avointa lattiatilaa riittää. Tosin ongelmaksi voi tulla näyttelyn rakentamiseen käytettävissä oleva tila. Vaasan kaupunginkirjaston tarjoamissa mahdollisuuksissa ei paljon ollut muita vaihtoehtoja kuin seinien vierustat tai niistä irtautumisen vaihtoehto niin että näyttely häittäisi kulkua kirjastossa.

Kun on omat rakenteet, tietää jo näytteillepanotavan. Lisäksi omilla näyttelyrakenteilla voi ratkaisevasti vaikuttaa näyttelyn ja sen sisällön nauttimaan huomioarvoon. Merkittävää on myös se, kuinka näyttely on sijoitettu ja kuinka kaukaa se on mahdollista erottaa sijoitteluratkaisuillaan. Näyttely ei kuitenkaan saa häitätä kirjaston muuta toimintaa; häiritseviä tekijöitä voivat olla kulkuväylien ahtauttaminen tai sähköpisteiden sijainti näyttelyyn nähden. Häiriötekijöiden vähentämiseksi on näyttelyn pystytyksen ja purkamisen ajankohdasta hyvä neuvotella. Näyttelyn rakentaminen sujuu helpommin, mikäli tilassa ei ole ylimääräistä väkeä ja liikettä; tämä on mahdollista joko kirjaston hiljaistunteina tai rakentamisesta sopiminen muuna kuin kirjaston aukioloaikaan.

Kiertävän näyttelyn rakenteiden kestolle on etu se, että kirjastot ovat yleensä hyvin rauhallisia paikkoja, joten rakenteiden kuluminen käytännössä riippuu vain niiden pystyttämisen, purkamisen ja kuljettamisen aiheuttamasta rasituksesta.

Layers lastenkirjat -näyttely pystyi rakenteillaan muuten elämään suhteellisen omaehtoisesti, mutta kuvitusoriginaalien sijoittaminen oli kirjaston tiloista riippuvainen: kun ne Vaasassa sai näkyvälle paikalle näyttelyn yhteyteen, piti ne Jalasjärvellä sijoittaa taka-alalle ja korkealle hyllyjen yläpuolelle, jolloin ne jäivät samalla näyttelyrakenteiden katvealueeseen. Vaasassa näyttelyn sijoittelulla osaston sisäänkäyntiin nähden kenties hiukan epäonnistuttiin, kun rakenteet jäivät katvealueisiin; Jalasjärvellä sijoittelussa onnistuttiin näyttelyn erottuessa pääovelle asti.

Suurempaa tilaa tuskin olisi voitu näyttelyssä käyttää paremmin. Toisaalta rakentamisen kannalta tiloilla olivat selvät etunsa: kun Vaasan tiloissa oli hyvin rakennustilaa ja tekeminen väljempää, niin Jalasjärvellä oltiin tiiviisti pienessä tilassa rakennusmateriaalien seassa.

6.2 Lastenkirjanäyttelyprojektin tulokset ja pohdinta

Projektissa alkoi tulla tuloksia jo ennen ensimmäistäkään näyttelyä. Avajaiskutsujen lähdettyä liikkeelle tuli Layers lastenkirjat -näyttelylle tilauksia jo Porista, Kurikasta, Laihialta ja Lapualta. Projektia on esitelty Vaasassa ja Jalasjärvellä. Opinäytetyön palautusajankohtana näyttely on esillä Seinäjoella Kirjakori-tapahtumassa ja elokuussa 2012 sen on tarkoitus tulla ensimmäiseksi näyttelyksi Seinäjoen uuden kaupunginkirjaston avajaisiin. Tähän asti lastenkirjaprojekti on nauttinut medianäkyvyyttä Ilkassa, Pohjalaisessa ja JP-kunnallissanomissa ja ollut Grafian verkkosivujen tapahtumapalstalla.

Siitä huolimatta että näyttelyn visuaaliset ratkaisut jättivät näyttelyn varsinaisen sisällön jokseenkin toissijaiseksi, on näyttelyn erottavuuden herättämän mielenkiinnon määrästä hyvän siivun kirjatkin varmasti saaneet. Näyttelyn olisi voinut suunnitella monipuolisemmaksi ja edustavammaksi – tekemistä tuntui hidastavan osittain kokemattomuus ja osittain se ettei tiennyt kuinka suuriin näyttelyratkaisuihin edes olisi mahdollisuuksia. Toisaalta projektin paisumista ei osannut ennakoii-

da kukaan ja tieto rahoituksesta tuli suunnittelun kannalta liian myöhään; ohjaavan opettajan mukaan menimme tekemään kutakuinkin halvimmat mahdolliset ratkaisut näyttelyssä ja sen markkinoinnissa. Mutta siitä huolimatta tehdyllä ratkaisulla saatiin kiinnitettyä eri tahojen mielenkiinto ja näyttelyllä menee hyvin ja se erottuu kirjavissa kirjastotiloissa.

Näyttelyn kokonaisuuteen yksi hyvä lisä olisi voinut olla projektin mainosvideo, mutta sen valmistumisen aikataulu ei sitä mahdollistanut Vaasan näyttelyyn ja Jalasjärvelle tehtyä ratkaisua ei todennäköisesti olisi annettuun tilaan saanut sijoitettua.

Itseä harmittaa että tehdyt ratkaisut kieltämättä tekevät sisällöstä helposti toissijaisen ja että parempaan olisi voinut pystyä annetussa ajassa. Lisäksi projektin lopulla oli suunnitella ratkaisu näyttelyn sisällön paremmalle esiin nostamiselle ja huomioarvon lisäämiselle; ratkaisua olisi voinut hyödyntää tulevissa näyttelyissä, varsinkin elokuun 2012 Seinäjoen kaupunginkirjaston avajaisten yhteydessä, mutta aikaa ratkaisun suunnittelemiseen ja toteuttamiseen ei enää opinnäytetyön ajankaksolla riittänyt kuin alustavaan ideointiin.

Näyttelyn rakennus-, purku- ja kuljetusteknisissä ratkaisuissa mielestäni onnistuttiin hyvin. Rakenteiden kritisoidut pleksirakenteet ovat kiistämättä hyvin toisistaan poikkeavia, mutta tilannetta helpottaa se että ne ovat pleksiä; hirveä tilanne olisi silloin jos nekin rakenteet olisivat vihreää mdf-levyä, jolloin se häiritsisi merkittävästi. Mutta lopuksi yksinkertaisilla (ja osaksi pakon edessä tehdyillä) ratkaisuilla saatiin aikaan hyvää. Lisäksi rakenteiden hyvä puoli on niiden soveltuvuus erilaisiin käyttöympäristöihin.

Opinnäytetyön tutkimuksen suhteen koin ongelmalliseksi sen, että huomasin myöhäisessä vaiheessa tutkimusmenetelmäksi parhaiten sopivan osallistuvan havainnoinnin; onnekseni olin pitänyt edes päiväkohtaisia merkintöjä siitä mitä projektin aikana olen tehnyt ja paremmin kirjannut muistiinpanot tutkimusmenetelmän vaihtumisen jälkeen. Tämän tuloksena työ on lähinnä dokumentointi lastenkirjaprojektista näyttelysuunnittelun näkökulmasta.

LÄHTEET

- Brusila, R. 2002. Typografia: kieltä vai visuaalisuutta. Porvoo, Helsinki: WSOY, (54).
- Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 1997 Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerruksen Kirjapaino Oy, (201-206)
- Hughes, P. 2010. Exhibition design. London, Laurence King Publishing Ltd, (10)
- Koskinen, P. 1991. Painotuote. Jyväskylä: Gummerruksen Kirjapaino Oy, (259)
- Locker, P. 2011. Basic interior design 02 – exhibition design. AVA Publishing SA, (10, 15)
- Lindfors, A. 2011. Layers-näyttely Alavudelle. grph 2011, 48-49.

VIITTEET

- Haavisto, S. 2012. Seinäjoen ammattikorkeakoulun lastenkirjaprojektin markkinoitviestinnän suunnittelu ja toteutus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kulttuurin yksikkö, muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Heinimäki, H. 2012. Taitto ja typografia lasten kuvakirjalle kirjastokäyttöön. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kulttuurin yksikkö, muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Kontiola, S. 2012. Hilikka Punainen & Susi: Mediakasvatuksellisen iPad-kirjan suunnittelu. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kulttuurin yksikkö, muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Tarkkanen, S. 2012. Kirjaston satutunneille tarkoitetun kuvakirjan kuvitus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kulttuurin yksikkö, muotoilun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

LIITTEET

Liite 1: Näyttelyrakenteiden suunnittelu, luonnokset ja hahmomallit I

Liite 2: Layers lastenkirjat –projektin esitys kulttuurituotannon opiskelijoille

Liite 3: Näyttelyrakenteiden suunnittelu, luonnokset ja hahmomallit II

Liite 4: Moduulien typografian suunnittelu

Liite 5: Originaalien kehysratkaisujen suunnittelu

Liite 6: Rollupien suunnittelu

Liite 7: Jättikirja: pienoisproto ja rakennekaavat

Liite 8: Tilan pienoismalli ja näyttelyn sijoittelu I: Vaasan kaupunginkirjasto

Liite 9: Näyttelykäsikirjoitus

Liite 10: Näyttelyrakentamisen vvo kurssi: työjärjestys ja aikataulu

Liite 11: Ensimmäinen näyttely valokuvina: Vaasan kaupunginkirjasto

Liite 12: Tilan pohjapiirros ja näyttelyn sijoittelu: Jalasjärven kunnankirjasto

Liite 13: Näyttelyn rakennusohjeet

